46ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 40 Կ. ՊՈԼԻՍ, 145/27 ՕԳՈՍՏՈՍ 1902 ՇԱԲԱԹ 22 ՀԷՄՍԶԻՒԼ ԷՎԷԼԷԼ 14 ԱՂՕՍԹՈՍ 1318

JOURNAL ARMÉNIEN
MANZOUMÉI-EFKIAR
38, Grand' Rue de la S-Porte, 38
CONSTANTINOPLE

ՑԵՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ Կ'ՊԱՏԿԱՆԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Գլաւոր Ան թ Մասէէ, 38
խմբագրութեան ստղծած գրութիւններ եւ չեն տրուիր։

Մանզումէի Էֆքեար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
ارمنیجه یومی و سیاسی غزیته
اداره‌خانه‌سی: باب عالی جاده‌سنده نومرو ۳۸

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	Տարեկան	Վեցամեայ
Պոլսոյ համար	80 ղր.	50 ղր.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 ֆր.	18 ֆ.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 դրամ։
Մեկ տեղամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ։

10 ՓԱՐԱ — "ՄԱՆԶՈՒՄԷ,, ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ՀՐԱՆՏ ԵՒ ԶԱՊԷԼ ԱՍԱՏՈՒՐ
Վ. Ա. Դ. Բ.

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԷՆ

ՕՐՈՒԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

Հոլանտա կը խմբուի երրեակ Զինակցութեան – Ի՞նչ պիտի ըլլան իր շահերը. — Սեգլիա ապրեր խոշոր բացած է. — Համագերմանացումը ի՞նչ կ'ըսէ. — Ի՞նչ ըրին պօէր զօրավարները նախագահ Քրիւկէրի դէմ. — Ի՞նչ անցաւ դարձաւ. — «Բօլ աղբարը» ի՞նչ կ'ընէ հիմա եւ ի՞նչ պիտի ընէ ապագայ եռէր.

«Մանզումէ» քանի մը օր առաջ հրապարակեց հոլանտական կառավարութեան այն չորքերը, որոնցմով կ'ուզեր երրեակ Զինակցութեան սերը գրաւել իր վրայ, և կերպով մը մասը կազմել տէրութիւններու այդ միացման։

Այս խնդիրը միջազգային մամուլին մէջ օրուան հարցը դարձած է, և քաղաքական շրջանակներու մէջ ամէն մարդ հետաքրքիր է գիտնալու թէ, Հոլանտա իրաւ շահ ունի երրեակ Զինակցութեան մէջ մտնելու, կամ եթէ ոչ այդ Զինակցութեան միանալու, գոնէ մերձենալու Գերմանիոյ, հոլանտական գաղթականութեանց համար անկէ գործնական պաշտպանութիւն մը խնդրելու, անգլիական ոսոխ. ձգգութիւններուն դէմ։ Նոյն իսկ Հոլանտայի մէջ այս մասին համոզում գոյացած էր, իբր նպաստաւոր գործ մը, հոլանտական կառավարութեան համար, և նախարարապետ Ե. Բուիժ. բերի կերտրոնական Եւրոպա կատարած այցելութիւնը, հանրային ուշադրութիւնը այդ կողմ կը դարձնէ։ Պէրլինի, Վիէննայի և Հռոմի մէջ սա համոզումը կայ թէ Մ. Բուիժբէր այդ մայրաքաղաքները պարզ հետաքրքրութեան մը համար չէ այցելած, և գանագիտական զանազան մարմիններու առաջ իր այցելութիւնը պարզ քաղաքաւորութեան մը համար չէր։ Ամէն կողմ համոզում գոյացած է թէ, Հոլանտայի՝ Երրեակ Զինակցութեան մէջ մտնելու խնդիրը լուրջ հանգամանք մը ստացած է, և Հոլանտայի նախարարապետը ուզած է վերահասու ըլլալ այն շահերուն, զորս իր երկիրը կունայ ձեռք ձգել Երրեակ Զինակցութիւնը կազմող տէրութիւններէն։

Խնդիրը հոն է սակայն որ Հոլանտա պիտի կրնայ յաջողիլ իր այս ձեռնարկին մէջ։ Հիւսիսի այս երկիրը՝ Հոլանտա՝ օժտուած է քաղաքական ամէնէն խոհեմ տրամադրութիւններով, և այդ պատճառաւ չի կարծուիր թէ անիկա պիտի ուզէ արկածալից վիճակի մը մէջ նետուիլ, առանց աչքը ահեակը մտածելու։ Հոլանտայի մէջ գերմանասիրութեան հոանք մը կայ, բայց միևնակ ատիկա չի բաւեր։ Ուսի վարչական այն մարմինները՝ որոնք ձեռք պիտի զարնեն իրենց երկրին համար այնքան կարեւոր և չրջահայեցութիւն պահանջող գործի մը, «հինգ պիտի մտածեն մէկ պիտի կարեն», վճռապէս նեռուելէ առաջ քաղաքական ճամբուս մը մէջ, որ կրնայ ամէնէն անհաճոյ ասնակնկալները պահած ըլլալ իրենց։ Եթէ իրաւցնէ հոլանտական գաղթականութիւններուն դէմ անգլիական ոանձգութիւններու սպառնալիք մը կայ, պէտք չէ մոռնալ նաեւ որ Հոլանտացիք ասկէ զատ ունին նաեւ համագերմանացման մը վախը, և գերման ծագում ունեցող ժողովուրդներու հետ զինակցութեամբ մը ընդխառնուելու իրենց փափաքը հեշտ կուգայ ծրագրին այն տաքգլուխներուն, որոնք կը բաղձան գերմանական այն տեսակ կայսրութիւն մը հաստատել, որուն իշխանութեան սահմանները տարածուին Հիւսիսայէն ծովէն մինչեւ Ադրիական։ Որչափ Հոլանտացիք մերձենան Գերմանիոյ, նոյնչափ համագերմանացման ջատագովներուն յաւակնութիւնները ա՛լ աւելի պիտի ամրապնդուին, և այն ատեն բացորոշ կերպով ի յայտ պիտի գայ այդ բաղձանքը իրականացնելու հաւանականութիւնը, առանց բուռն յաղթանակներու դիմելու պէտք զգացուելու։

Կար ատեն մը երբ Հոլանտացիք այս վտանգին լա՛ւ տեղեակ էին, և իրենց գրագէտներուն ամէնէն ազդեցիկ, Մաթադուլի, որուն արտասանած իւրաքանչիւր բառը պատգամ էր իր ժողովուրդին, զայն կը նկատէր մտաւոր ապագայի մը համար ամէնէն լուջլ վտանգը։ Վերջին տարիներուն մէջ էր որ գաղափարներու յեղաշրջութիւն մը յառաջ եկաւ և անգլեւսէր պատերազմի Հոլանտացիները մէկէն ի մէջ՝ դարձուց Գերմանիոյ կողմը, իբր միակ տէրութիւնը՝ որ պիտի կրնար տաքնապալի ժամու մը մէջ իրեն իրական նեցուկ ըլլալ։ Միւս կողմէ, Վիլհելմինա թագուհին գերման իշխանի մը հետ ամուսնութիւնը, զգալի կերպով չեչտած է գերմանական ազդեցութիւնը Լա Հէյի վրայ, այնպէս որ, այս երկու տէրութեանց միջեւ կնքուելիք ակնարկուած մերձեցումը, — որ իրեն կուռան պիտի ունենայ նախ առեւտրական և մաքսային համաձայնութիւն մը, բայց որ եաքէն բոլորովին քաղաքական հանգամանք մը պիտի առնայ, — կատարելապէս հաւանական և կարելի կը թուի և միեւնոյն ժամանակ օգտակար։

Քաղաքական զանազան շրջանակներու մէջ բաղձանք կը յայտնուի սակայն որ, հոլանտական երկիրը կառավարող և միտքերը վարող անձերը ոգի ի բռին աշխատին հակազդելու այս ձգտումին և վերջ տան այն պայքարներուն, որոնք ծնունդ առած են այս հարցէն և որոնք ուրիշ բան չեն կրնար ընել, բայց եթէ պղտորել գործը և անհանգստացուցիչ մը յառաջ բերել։ Գերմանիա չէ որ բարի եկար պիտի ըսէ այս գործին, և պէտք է կրկնել որ եթէ օր մը Վիլհէլմինա շնորհալի թագուհին կառավարութիւնը իր երկրին պաշտպանութեան հարկին մէջ ըլլայ, դէմ պիտի գտնէ կառավարութիւն մը, որ իր աշխարհագրական դիրքին իսկ պատճառով՝ չպիտի կրնայ՝ աչք ուներնալ հոլանտական ցամաքներու։ Բարեբաղդաբար գործը սա տեղուանքը չէ, և երկար տարիներէ ի վեր Հոլանտացիք՝ որոնք խոհեմութեան ամէնէն մեծ դասերը տուին Եւրոպայի՝ պիտի կրնան շարունակել իրենց քաղաքականութիւնը, որ կը կայանայ բոլոր քաղաքակիրթ ազգերու հետ համերաշխ վարուելուն մէջ։

* * *

Ինչ անցաւ դարձաւ այն երկար և չահեկան տեսակցութեան միջոցին զոր Քրիւկէր նախագահը ունեցաւ երկու օր առաջ Ուիթրէքթի մէջ պօէր զօրավար Պոթայի, Տէվէթի և Տըլարէյի հետ։ Նախագահը, ինչպէս կը զուրցուէր թէ պիտի ընէ, զօրավարներուն յանձնեց Թրանսվալի պօէր կուսակցութեան կառավարչութիւնը։ Եւ, ինչպէս «Տէյլի Մէյլ»կը գրէ, Մ. Քրիւկէր կշտամբեց, պօէր զօրավարները անկախութեան ի նպաստ գործուած զանազութիւններուն համակերպած ըլլալնուն համար։

Եթէ իրաւցնէ այդպէս վարուած է Քրիւկէր նախագահը, աղէկ ընթացք մը չէ՛ որ ունեցած է հարաւ-Ափրիկէի այն դիւցազուններուն նկատմամբ, որոնք զէնք ի ձեռին իրենց երկիրը պաշտպանեցին հիշդ այն միջոցին երբ ինք Եւրոպա կուգար օգնական փնտռելու իրենց, կատարելապէս համոզուած ըլլալով հանդերձ թէ, չպիտի կրնար գտնել։

Նոր չէ որ կը զուրցուի թէ, անհամաձայնութիւններ գոյութիւն ունին պօէր զօրավարներուն և Եւրոպա գտնուող պօէր պետերուն միջեւ։ Բայց վերջապէս ո՞ւ է իրական ապացոյց ի յայտ չէ եկած մինչեւ հիմա այդ անհամաձայնութեան մասին, և անգլիական թերթերուն քամահաճ կերպով յերիւրած պատմութիւնները չեն որ պիտի հաստատեն թէ ալդ տեսակ բան մը գոյութիւն ունի։ Հաշտութեան կընքման ատեն իրապէս թիւրիմացութիւն մը ծագեցաւ, երբ Քրիւկէր և իր խորհրդականները կը բաղձային պատերազմը չարունակել, մինչդեռ պատերազմը մղող զօրավարները, նոյն ինքն Տէվէթ, կ'ուզէին որ հաշտութիւնը կնքուի։ Եթէ այդ ատեն ափրիկեան պետերը կարեւորին յարաբերութեան մէջ մտնել Եւրոպա գտնուող պետերուն հետ, հաւանական է որ համաձայնութեան մը պիտի յանգէին, և յաջղէին Անգլիայէ ձեռք ձգել չա՛տ աւելի նպաստաւոր պայմաններ, քան անոնք զորս ստացան։ Բայց անիմաստ պիտի ըլլայ այս անգերէն հետեւցնել թէ Քրիւկէր նախագահը չպիտի ուզէ ներել զօրավարներուն, անկախութեան վրայ պնդած ըլլալնուն համար, իրենց հակցած ըլլալով ի՛նչ ըլլալը այն կացութեան, որուն մասնուած էին։

Նաեւ բնական է, երբ Քրիւկէր նախագահը խոհեմ մտածումով մը, Պօէր կուսակցութեան կառավարչութիւնը Պոթայի կը յանձնէ, նախ անոր համար որ ինք հաւանականաբար ալ Թրանսվալ չպիտի դառնայ, յետոյ որովհետեւ իր հասուկ տարիքը և առողջական վիճակը չեն ներեր որ կառավարէ այն Պօէր ազգային կուսակցութիւնը, որուն նպատակէտը պիտի ըլլայ մաքառիլ Պօէրներու իրաւունքները պաշտպանել։ Քրիւկէրի դերը ամէն կերպով վերջացած է և ինք ուզէ կամ չուզէ, «Բօլ աղբարը», ինչպէս կ'անուանէին զինքը ժամանակով, պարտաւորուած է իր պաշտօնը յանձնել այն մարդոց, զորս պատերազմը առաջնակարգ դերերի մը բարձրացուց, և որոնց ջանքերուն վրայ Թրանսվալեան ժողովուրդը մեծ հաւատք ունեցաւ։

Ճաա կարելի է որ Պոթա և Տէվէթ ալ այսուհետեւ Քրիւկէրի և իր խորհրդականներուն անիրաւախոհութենէն չպիտի ազդուին, այլ ընդհակառակը պիտի ջանան գործերը աւելի առաջ վարել։

Ասիկա յատակօրէն ի յայտ կուգայ մամուլին ամենցեւրոպայի մէջ ունեցած կացութենէն։ Զօրավարները Անգլիոյ մէջ խնդրեցին պելֆիական և իռլանտական պօէրասէր կուսակցութենէն որ համակրական ոգի ցոյց չընէ իրենց որպէս զի չըլլայ թէ ատիկա Անգլիոյ անհաճոյ հանգամանք մը ունենայ։

Անառասիկ ինչ որ գիտենք այն պաշտօնին մասին, զոր պօէր զօրավարները կատարել եկած են Եւրոպայի մէջ։ Ուրեմն...կատարելապէս անիմաստ բան է հիմակուց այն տեսակ գուշակութիւններ ընել, որոնք ոչ է լուրջ կուռան դնեն և զորս դէպքերը իրենց բնակն ընթացքով մը կրնան ջրել։ Գալով Պօէրներու բարեկամներուն, ինչ որ անոնք կրնան՝ իրր օգտակար բան քան մը՝ ընել յաղթուող այդ ժողովուրդին, սա է թէ, պէտք չէ հակառակկին անոնց Անգլիոյ հետ Մտերմանալու գաղանքին։

Այս բանը պիտի հակցուի արդեօք Հոլանտայի մէջ։

Երանի թէ հասկցուէր։

Է. Պ.

Եւզորական վէպ մը կարծելով,

ՍԻՐՈՅ ՄՈԼՈՐԱՆՔԸ՝

տատեր չեն սկսած ծայրէն կարդալ, եւ ճանի մը թիւ եսՏեՐէն միայն կարդալէ վերջը, յափշտակուելով անկէ, կը հարցնեն մեզ թէ, կրնա՞ն առաջին թիւէն ուենեալ։

Կը տեղեկացնենք այս առիթ ընթերցողներուն թէ, կրնան

ՍԻՐՈՅ ՄՈԼՈՐԱՆՔԸ՝

առաջին թիւէն սանեալ։ Կը շնորհաւորենք այդ ընթերցողները իրենց ցոյց տուած նուրբ ճաշակին եւ մեր եւրոպական նոր թերթոցին պէս վէպ մը գնահատել կրնալնուն համար, եւ կը բաղձանք որ, իրենք փոխրամասնութիւն մը եղած չլլան, որովհետեւ ոչ եւ է մարդ պէտք է կարդացած ըլլայ **ՍԻՐՈՅ ՄՈԼՈՐԱՆՔԸՆ**, համոզուելու համար թէ ինչ թերթոցն մրն է ան, որուն նմանը միգնեւ հիմա չէ հրատարակուած մեր մամուլին մէջ։

ՁՈՒԱՅԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄԸ երաշխաւորութիւն՝ ասոր։

ԳՐԱԿԱՆ ԽՕՍՈՒԸՐՈՏՈՒՔ

ՄԱԼԿԱՐԱ, 7 օգոստ. 1902

Սիրելի Թէոդիկ,

Շնորհակալութեամբ ստացայ ձեր 27 յուլիս ամսաթիւը և կը փութամ պատասխանել ձեզի, լուսաբանութիւն տալու նպատակով ինչ ինչ կէտերու մասին։

Ինձի մեղադրանք մը կ'ընեք խօսելու եղանակ մը՝ զոր Եւրոպացիի օտարոտի քաղաքավարութեան նմանութիւն մը կը նկատէք։ Ինձի կը թուի թէ դուք կը սխալիք. վասն զի խնդիրը, հոս, այս կէտին մէջ, մանաւանդ գաւառացիի ու պոլսեցիի խնդիրն է, նկարագրի գիծ մը՝ որ զմեզ իրարմէ կարկառուն տարբերութիւններով կը տարորոշէ։ Գաւառացին, իր աշխարհիկ յարաբերութիւններուն մէջ, միշտ նախնական վերապահում մը և զգուշաւորութիւն մը ունի, հակառակորդն Պոլսեցիին անկամ տիպ ոչ ոչ ծանօթութեան։ Գաւառացիին համար անհնար է մէկ ստուգմով ցատկել մտերմութեան սահմաններուն մէջ, ուր եթէ Պոլսեցիին բուռն խանդավառութիւնը չի կրնար դնել, այլ որուն մէջ կը յայտնուի աւելի կամ նուազ փափկանաց հեռատեսութեամբ։ Գաւառացին իրաւամբ կը կարծէ թէ յանախ տեղի չկայ այն յախուռն դոչդոչիկն, որ առաւելապէս մտալուտ յուսախաբութիւններու մէջ վիրաւորանք կրելու և հմայթափ ըլլալու նկարագիրն ունի։

Հետեւապէս, սիրելի Գ. Թէոդիկ, ինձի կը թուի թէ քնա հակասութիւն չկայ տոմարային գրականութեան համար պատուաւորին, — ձեր բառովը՝— ուր առաջին գրական համակրութեան նամակը՝ «սիրելի պարոն»ով սկսողին համար։ Բոլոր տարբերութիւնը՝ պոլսեցիի ու գաւառացիի տարբերութիւն մըն է միայն, եթէ իրարու նման չենք խորհիր այս կէտին մէջ։

Ձեր մասին յայտնած կարծիքներուս յայտնի խեղաթիւրում մը կ'ընէք, երբ կը կարծէք թէ ձեր՝ ժողովրդի լեզուին նկատմամբ ունեցած յարգանքը կը քննադատեմ։ Ամենեւի՛ն։ Վասն զի տարբեր բաներ են «չուկայիկ դարձուածքն» ու «Չլթիկ ոճն» և «ժողովրդի լեզուն» որ իր իսկութեան մէջ հեռու է ունենալէ Չլթիկ նկարագիր։ Կը խնդրեմ որ այս տարբերութիւնը որոշէք։ Գալով ժողովրդի լեզուին, ընդհակառակն ես ջատագովն եմ գաւառաբարբառներու մուտքին՝ գրականութեան լեզուին մէջ, երբ անոնք պիտի գան ճոխացնել գրուած լեզուին բառամթերքը՝ բոլորովին կենդանի ու իսկապէս բառերով ու հոմանիշներով։ Այսպէս կը սիրեմ ձեր եբեմ-ծեր-ծեռնը և չատ ուրիշներ, և անհամբեր եմ տեսնելու այն բառարանը՝ զոր, եթէ չեմ սխալիր, երբեմն խոստացած էիք հրատարակել։

Ճիշդ այդ մտքով է որ չեմ քաջալերիր գործածելու «Չլթիկ» բառը, որ չատ յատկանշական պիտակ մըն է տեսակ մը ոճիկ նկարագրի, և որ իր հոմանիշը չունի լեզուին մէջ։ Ցեսոյ պէտք եղաւ որ ըսէի թէ այդ բառը պոլսական բարբառի սեփականութիւն չէ ու կը գործածուի բազմաթիւ գաւառաբարբառներու մէջ։ Իսկ «չուկայիկ դարձուածք և Չլթիկ գրականութիւն» կը յատկանշուին այն յայտնի օտար ազդեցութեամբ, որ չատ բացորոշ կերպով պոլսական չրջանակին նրկարագիրը կը կազմէ անզարգացած դասակարգի հայ ընտանեկան կեանքին ու չուկայի կեանքին մէջ։

Ասոնցմէ վերջը պէտք է պատկերեմ դեռ երկու տող։ Ափսոս որ այլ եւս գուք ունիք ձեր ոճը, խայտացող, ազատ ու սիրուն ոճ մը, երբեք մի՛ վախենաք օտար գրականութիւններու յաճախումէն. ու մի՛ քաշուիք կանաւորելէ ձեր միտքը՝ մեծ վարպետներուն ու մեծ մտածողներուն օժանդակութեամբ։ Օտարին ազդեցութիւնը ա՛յն ատեն միայն վնասակար է, երբ կը պակսի մեզի բաւականաչափ ինքնուրոյնութիւն ու անհատական նկարագիր։ Բացարձակ individualismին մէջ կայ ամբողջական զարգացում։

Ահա սիրելի բարեկամ, ձեզի ու ձեր տաղանդին համակիր եղբայրացի մը նկատողութիւնները, որոնք եթէ ձեր ոչ-քին կարեւորութիւն տանելու պատիւն չարժանանան իսկ, կը մնան արդիանք՝ անկամ անկեղծութեան։

Հաճեցէք ընդունիլ փոխադարձ համբոյրներս։

ԱՐՇԱՂԵԼՍ ՇԱՐՈՒՈՒԹԻՒՆԵԱՆ

Ց. Գ.—Կը ցաւիմ որ սխիսած եղաք զիս՝ նորէն Պէրպէրեան էֆէնտիին խօսքը ընելու։ Եթէ ժամանակին մատդրութիւն բրած ըլլայիք այն նրկատագրութիւններուն, որոնց վրայ հիմնած էի Ուսուցչապետ Պէրպէրեանին Գրաքէս Պէրպէրեանին տարբերութիւնները, բնաւ տեղի մնացած չէին ըլլար ո՛չ ինձի թիւրիմացնել տալու, ո՛չ ալ անտեղի կերպով խնդրոյ առարկայ ընելու հայ ուսուցչական դասակարգին պատուականագոյն ու ամէնէն պատկառելի դէմքին անհերքելի արժանիքները։ Քննադատութեան մէջ, յատակտեսութիւնը երբ կանխորոշութիւններու ստուերներուն ներքև կը պղտորի, թիւրիմացութիւնները յայտնի ոճիրներ կը գործեն։ Զանոնք դրմանելը, զանոնք սրբագրելը՝ միշտ սիրտ ցամքեցնող ու յաճախ անկարելի կը դանուայ, երբ մանաւանդ համարակաց կարծիքին մէջ անգամ մը արմատ ձգել կը յաջողին անոնք։

ՆՈՑՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ, 12 Օգոստ. 1902

Սիրելի Արտաշ,

«Ըսի, ըսիր» էն խորշելուս համար է որ կարճ կապեմ պիտի։ «Սիրելի Պարոն» վերտառութեան համար է իմ խօսքս,—տես չեմ բաբ կոր դիտողութիւնս, անանկ մեծ բառեր գլորոր-կելէ կ'զգուշիմ, — չըսուիր ըսա՛ղ ալ չկար։

Կեանքիս մէջ չը սիրած բաներէս թերեւս գլխաւորը անքաղաքավարութիւնն է, ըլլայ գրական ոճի մէջ, ըլլայ վէճի մէջ, և այս չսիրելս՝ այնչափ ուժով որ կը բերուիմ նմանցնել զայն ձմեռուան կերակուրներէն կազմուած միսին՝ որուն մէջ սոնքութեամբ կը լողայ կաս կարմիր դարապղպեղը։

Ինձի հետ եղակի խօսելով ո՛վ կ'ըսէ թէ մտերմութեան սահմանները ոնք դիմելու առաջ քաղաքական ճամբուս մը մէջ, որ կրնայ ամէնէն անհաճոյ տանակնկալները պահած ըլլալ իրենց։ Եթէ իրաւցնէ հոլանտական գաղթականութիւններուն դէմ անգլիական ոանձգութիւններու սպառնալիք մը կայ, պէտք չէ մոռնալ նաեւ որ Հոլանտացիք ասկէ զատ ունին նաեւ համագերմանացման մը վախը, և գերման ծագում ունեցող ժողովուրդներու հետ զինակցութեամբ մը ընդխառնուելու իրենց փափաքը հեշտ կուգայ ծրագրին այն տաքգլուխներուն, որոնք կը բաղձան գերմանական այն տեսակ կայսրութիւն մը հաստատել, որուն իշխանութեան սահմանները տարածուին Հիւսիսայէն ծովէն մինչեւ Ադրիական։ Որչափ Հոլանտացիք մերձենան Գերմանիոյ, նոյնչափ համագերմանացման ջատագովներուն յաւակնութիւնները ա՛լ աւելի պիտի ամրապնդուին, և այն ատեն բացորոշ կերպով ի յայտ պիտի գայ այդ բաղձանքը իրականացնելու հաւանականութիւնը, առանց բուռն յաղթանակներու դիմելու պէտք զգացուելու։

Կար ատեն մը երբ Հոլանտացիք այս վտանգին լա՛ւ տեղեակ էին, և իրենց գրագէտներուն ամէնէն ազդեցիկ, Մաթադուլի, որուն արտասանած իւրաքանչիւր բառը պատգամ էր իր ժողովուրդին, զայն կը նկատէր մտաւոր ապագայի մը համար ամէնէն լուջլ վտանգը։ Վերջին տարիներուն մէջ էր որ գաղափարներու յեղաշրջութիւն մը յառաջ եկաւ և անգլեւսէր պատերազմի Հոլանտացիները մէկէն ի մէջ՝ դարձուց Գերմանիոյ կողմը, իբր միակ տէրութիւնը՝ որ պիտի կրնար տաքնապալի ժամու մը մէջ իրեն իրական նեցուկ ըլլալ։ Միւս կողմէ, Վիլհելմինա թագուհին գերման իշխանի մը հետ ամուսնութիւնը, զգալի կերպով չեչտած է գերմանական ազդեցութիւնը Լա Հէյի վրայ, այնպէս որ, այս երկու տէրութեանց միջեւ կնքուելիք ակնարկուած մերձեցումը, — որ իրեն կուռան պիտի ունենայ նախ առեւտրական և մաքսային համաձայնութիւն մը, բայց որ եաքէն բոլորովին քաղաքական հանգամանք մը պիտի առնայ, — կատարելապէս հաւանական և կարելի կը թուի և միեւնոյն ժամանակ օգտակար։

Քաղաքական զանազան շրջանակներու մէջ բաղձանք կը յայտնուի սակայն որ, հոլանտական երկիրը կառավարող և միտքերը վարող անձերը ոգի ի բռին աշխատին հակազդելու այս ձգտումին և վերջ տան այն պայքարներուն, որոնք ծնունդ առած են այս հարցէն և որոնք ուրիշ բան չեն կրնար ընել, բայց եթէ պղտորել գործը և անհանգստացուցիչ մը յառաջ բերել։ Գերմանիա չէ որ բարի եկար պիտի ըսէ այս գործին, և պէտք է կրկնել որ եթէ օր մը Վիլհէլմինա շնորհալի թագուհին կառավարութիւնը իր երկրին պաշտպանութեան հարկին մէջ ըլլայ, դէմ պիտի գտնէ կառավարութիւն մը, որ իր աշխարհագրական դիրքին իսկ պատճառով՝ չպիտի կրնայ՝ աչք ուներնալ հոլանտական ցամաքներու։ Բարեբաղդաբար գործը սա տեղուանքը չէ, և երկար տարիներէ ի վեր Հոլանտացիք՝ որոնք խոհեմութեան ամէնէն մեծ դասերը տուին Եւրոպայի՝ պիտի կրնան շարունակել իրենց քաղաքականութիւնը, որ կը կայանայ բոլոր քաղաքակիրթ ազգերու հետ համերաշխ վարուելուն մէջ։

* * *

Ինչ անցաւ դարձաւ այն երկար և չահեկան տեսակցութեան միջոցին զոր Քրիւկէր նախագահը ունեցաւ երկու օր առաջ Ուիթրէքթի մէջ պօէր զօրավար Պոթայի, Տէվէթի և Տըլարէյի հետ։ Նախագահը, ինչպէս կը զուրցուէր թէ պիտի ընէ, զօրավարներուն յանձնեց Թրանսվալի պօէր կուսակցութեան կառավարչութիւնը։ Եւ, ինչպէս «Տէյլի Մէյլ»կը գրէ, Մ. Քրիւկէր կշտամբեց, պօէր զօրավարները անկախութեան ի նպաստ գործուած զանազութիւններուն համակերպած ըլլալնուն համար։

Եթէ իրաւցնէ այդպէս վարուած է Քրիւկէր նախագահը, աղէկ ընթացք մը չէ՛ որ ունեցած է հարաւ-Ափրիկէի այն դիւցազուններուն նկատմամբ, որոնք զէնք ի ձեռին իրենց երկիրը պաշտպանեցին հիշդ այն միջոցին երբ ինք Եւրոպա կուգար օգնական փնտռելու իրենց, կատարելապէս համոզուած ըլլալով հանդերձ թէ, չպիտի կրնար գտնել։

Նոր չէ որ կը զուրցուի թէ, անհամաձայնութիւններ գոյութիւն ունին պօէր զօրավարներուն և Եւրոպա գտնուող պօէր պետերուն միջեւ։ Բայց վերջապէս ո՞ւ է իրական ապացոյց ի յայտ չէ եկած մինչեւ հիմա այդ անհամաձայնութեան մասին, և անգլիական թերթերուն քամահաճ կերպով յերիւրած պատմութիւնները չեն որ պիտի հաստատեն թէ ալդ տեսակ բան մը գոյութիւն ունի։ Հաշտութեան կընքման ատեն իրապէս թիւրիմացութիւն մը ծագեցաւ, երբ Քրիւկէր և իր խորհրդականները կը բաղձային պատերազմը չարունակել, մինչդեռ պատերազմը մղող զօրավարները, նոյն ինքն Տէվէթ, կ'ուզէին որ հաշտութիւնը կնքուի։ Եթէ այդ ատեն ափրիկեան պետերը կարեւորին յարաբերութեան մէջ մտնել Եւրոպա գտնուող պետերուն հետ, հաւանական է որ համաձայնութեան մը պիտի յանգէին, և յաջղէին Անգլիայէ ձեռք ձգել չա՛տ աւելի նպաստաւոր պայմաններ, քան անոնք զորս ստացան։ Բայց անիմաստ պիտի ըլլայ այս անգերէն հետեւցնել թէ Քրիւկէր նախագահը չպիտի ուզէ ներել զօրավարներուն, անկախութեան վրայ պնդած ըլլալնուն համար, իրենք հակցած ըլլալով ի՛նչ ըլլալը այն կացութեան, որուն մասնուած էին։

Նաեւ բնական է, երբ Քրիւկէր նախագահը խոհեմ մտածումով մը, Պօէր կուսակցութեան կառավարչութիւնը Պոթայի կը յանձնէ, նախ անոր համար որ ինք հաւանականաբար ալ Թրանսվալ չպիտի դառնայ, յետոյ որովհետեւ իր հասուկ տարիքը և առողջական վիճակը չեն ներեր որ կառավարէ այն Պօէր ազգային կուսակցութիւնը, որուն նպատակէտը պիտի ըլլայ մաքառիլ Պօէրներու իրաւունքները պաշտպանել։ Քրիւկէրի դերը ամէն կերպով վերջացած է և ինք ուզէ կամ չուզէ, «Բօլ աղբարը», ինչպէս կ'անուանէին զինքը ժամանակով, պարտաւորուած է իր պաշտօնը յանձնել այն մարդոց, զորս պատերազմը առաջնակարգ դերերի մը բարձրացուց, և որոնց ջանքերուն վրայ Թրանսվալեան ժողովուրդը մեծ հաւատք ունեցաւ։

Ճաա կարելի է որ Պոթա և Տէվէթ ալ այսուհետեւ Քրիւկէրի և իր խորհրդականներուն անիրաւախոհութենէն չպիտի ազդուին, այլ ընդհակառակը պիտի ջանան գործերը աւելի առաջ վարել։

Ասիկա յատակօրէն ի յայտ կուգայ մամուլին ամենցեւրոպայի մէջ ունեցած կացութենէն։ Զօրավարները Անգլիոյ մէջ խնդրեցին պելֆիական և իռլանտական պօէրասէր կուսակցութենէն որ համակրական ոգի ցոյց չընէ իրենց որպէս զի չըլլայ թէ ատիկա Անգլիոյ անհաճոյ հանգամանք մը ունենայ։

Անառասիկ ինչ որ գիտենք այն պաշտօնին մասին, զոր պօէր զօրավարները կատարել եկած են Եւրոպայի մէջ։ Ուրեմն...կատարելապէս անիմաստ բան է հիմակուց այն տեսակ գուշակութիւններ ընել, որոնք ոչ է լուրջ կուռան դնեն և զորս դէպքերը իրենց բնակն ընթացքով մը կրնան ջրել։ Գալով Պօէրներու բարեկամներուն, ինչ որ անոնք կրնան՝ իրր օգտակար բան քան մը՝ ընել յաղթուող այդ ժողովուրդին, սա է թէ, պէտք չէ հակառակկին անոնց Անգլիոյ հետ Մտերմանալու գաղանքին։

Այս բանը պիտի հակցուի արդեօք Հոլանտայի մէջ։

Երանի թէ հասկցուէր։

Է. Պ.

24

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹԵՐԹՈՑՆԵՐ

ՀՈԳԵԶԱՒԱԿԸ

(Պոլսահայ Կեանքէ)

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

Թ.

Երկար վարանումներէ և տատամսումներէ ետքը, վերջապէս Տիկ. Եւգինէ որոշեց այդ գիշեր իր տագրին և Լեւոնին ընկերակցութեամբ «բարերար պաշտպան»ին երթալ շնորհակալութիւն յայտնել, անոր՝ Լեւոնին ապագային մասին ցոյց տուած հոգածութենէն և խոստացած ձեռնտուութիւններէն մեծապէս զգածուած։ Գրիգոր աղան յատկապէս այդ օրը եկած էր խորհուրդ տալու իր հարսին թէ Մարգար էֆ.ին այդ բացառիկ կարգադրութեան առթիւ անոր շնորհակալութեան այց մը տալ՝ բնական պարտականութիւն մըն էր որուն չէին ընդդիմացած ո՛չ Սօֆի տուտուս և ոչ ալ Սիրանոյշ։

—Մենք ժամէ մը կը վերադառնանք ուրեմն, մա՛յր, ըսաւ Տիկ. Եւգինէ և գլխուն չալ մը առնելով դուրս ելան։

Էֆէնտիին բնակարանը իրենց տունէն հազիւ քառորդ ժամ հեռաւ էր։ Քանի՞ կը յառաջանար, ա՛յնքան մօր սիրտը ուժգին կը տրոփէր և ակառները կը կափկափէին։ Բայց առաջին քայլը առնուած էր։ Եւ դառնալ անհնար էր այլեւս։

Ճամբան Գրիգոր աղան իր հոգսերէ լեզուով Տիկ. Եւգինէն բոլորովին սրտապնդել կ'աշխատէր, մինչ Լեւոն լուիկ ու անխօս, անոնց առջեւէն կը քալէր...

—Հիմակուան ատենս, կ'ըսէր բարեմիտ մարդուկը իր հարսին, առանց յոգնութեան ապրուստ չկայ։ Ասիկա մեր ոտքին առջեւ եկած բախտ մըն է. զայն մերժելը խելացութիւն չէ։ Ո՞վ գիտէ թէ՝ եթէ մենք քիչ մըն ալ երերտրկայինք, ուրիշ մը չպիտի օգտուէր էֆէնտիին այս բարի տրամադրութենէն...

—Իրաւունք ունիս, կը պատասխաներ Տիկ. Եւգինէ մտախոհ, թէեւ մ'զի պէս աղէկ օրեր անցուցած ընտանիքներու համար ծանր կուգան սա բաները... բայց ի՞նչ պիտի ընես...

—Այդպէս մի՛ ըսէք, հա՛բսա. չէ՞ք տեսներ, ամէն մարդ ինչ ջանքեր չըներ փայլուն դիրքի մը տէր ըլլալու համար. ես մէջտեղն եմ ահա՛. այնքան չարչարանք, այնքան յոգնութիւն, ինչ եղաւ... չէն - չ, չէն ...

—Այս վիճակին ալ կը վարժուինք հարկաւ... բայց ասոր անոր բերանը ո՞վ պիտի բռնէ... ուզածնուն պէս պիտի մեկնեն... ահա ինձի մտահոգութիւն պատճառելիք կէտեր... հասուն աղջիկ ունինք... ո՞ր մէկը ըսես...

—Երբ մարդ

դրած կ'ըլլաս. և իս եղբայր կոչելով ո՛չ «Պոլսեցիի անկատ առնֆասնութեան» մէջ ինկած կ'ըլլայիր, ոչ ալ վար իջած այն տեղէն՝ որուն վրայ քուկին գրական սիրուած անունդ թառ դրած է։

Օրինակով խօսիմ՝ չի յոգնելու և չի յոգնեցնելու համար։ Տեղ մը նստած ես բարեկամիդ հետ՝ որ ոգի կ'ելլայ մեկնելու։ —«Մառայեմ», քսաւ քեզի։ Փոխադարձ —«Երթաս բարով»իդ տեղ եթէ երբեք կատակի զարնելով, —«Պարտականութի՛ւնդ է» ապադարձես անոր, պա՛րզ չը՛լլար հոն գանուող երրորդ անձի մը ըմբռնելը թէ ընկերական ի՛նչ կապ մը իրար զոդած է ձեր երկուքը։ Մինչդեռ մերինը հոդաբերները հասնելու չա՛տ պանիր հաց կ'ուզէ դեռ, ուստի կ'ուզէ որ ակնոցէիր «մկ ոստուտով մտերմութեան սահմանները ցատկել»ու քուկին յախուռն հայեացքդ։

Խօսելու կերպիս անսեթեւեթութիւնը եթէ կը կարծես որ յանգի եռաքի տխուր հիասթափութիւններու, ոմանց՝ խորունկէն չի ճանչնալնի՛ն է այն անուշ առաքինութիւնը որուն անկեղծութիւն կ'ըսեմ ես ու դուն՝ «յախուռն պարզութիւն»։ Այդ առաքինութենէն ծնող բանը եթէ ուրիշներու համար քիչ մը կոպտութիւնն է, ես զանի սապէս, կ'որակեմ սակայն—կրնա՞ս թեւէս բռնել,—«անկեղծութեան սիրելի յանցանքը» կը նայիմ որ պարուրէն բերանդ երած ըլլալուն՝ մածունի՛ն ալ բուռ կ'ընես եղեր։

Հիմայ «ամմենեւի՛ն» մը ալ ես պօռամ պիտի քեզի,— օ՛խխ, au grand jamais!դ՝ պակերդ քաշելէս ի վեր հայացած կը տեսնեմ,— սա չուկայիկ դարձուածք, ջլթիկ ոճ և ժողովուրդի լեզու խօսքերուն վերլուծումին մէջ։ Ատ երեքը իրենց մասնաւոր տեղը բռնած՝ պիտի ապրին մեր աչխարհիկ գրականութեան մէջ, որչափ ատեն որ Էլլա չարուն՝ սակէ առանին պակերներու չաբաթական ուրուագիծը, Պետրոս Ագաթան՝ իր ժողովրդի բարքերու բընտապ յուսանկարչութիւնը, և որչափ ատեն որ Զօհրապ եղունգ զարնէ մեր ընկերական կեանքին վրայի այն գեղեցիկ պիսակներուն՝ ուրկէ տեսանք միչտ չարաւ ցայտելը։ Վարնոց բացատութիւններ կը վխտան «Անուանին գիչերը»ին մէջ, հոս ապրելու ես որ ըզքաս Լիլլին պակերներուն պռոտ ճչդութիւնը, և Զօհրապ գրելու արուեստ մը ունի որ վարակուած է թուրքերէն ոճով։ Այս վերջին խոստովանութենէս եթէ ցնցուիս՝ կրնամ հանդարտեցնել միտքդ, անոր նորավէպները քթուրքակելով և պատրաստելով օտարամուտ ոճերու ընթացիկ ցուցակ մը։ Սանկ ըլլալով հանդերձ, երեքնին ալ իրենց մասնակի հրապոյրը ունին, և ինծի հետ դուն ալ անարդար պիտի գտնէիր անոնք որ ասոնց գրելու կերպին ելլայնն քիչ պոչ ընել։

Ենթադրէ որ աս բաներուն մոտիկ ընելէ յետոյ՝ հարկին մէջ ըլլաս անպատճառ,

—«Պարապ խօսք» բացագանչելու, ըսէ տեսնեմ, կրնայի՞ր լեզուիդ ծայրը բերել —«Զրպանութիւն» զուտ հայերէնը, երբե՛ք։ Մինչդեռ դուն ինչ ազէկ գիտես որ, «պարապ խօսք»ը վանկ առ վանկ թարգմանութիւնն է «պօշլոֆ»ին։

Այնուհետեւ, չատագովն եմ կ'ըսես զատառական բառերու մուտքին՝ գիրուածքի մը մէջ, առանց չանալու տեղաւորել զանոնք քո՛ւ գրուածքներուդ մէջ, երբ ատոր դիւրութեան ամէնէն լայնը ունի քեզի պէս մէկը։ Զգէ որ առանկ անլուր և խժալուր ոճեր չկիրարկելուդ համա՛ր է թերեւս որ քու գրածներդ մասնաւոր հաճոյքով մը կը կարդամ, չի գտնելով հոն բառեր՝ որ բառգիրքներու լեզու կը հանեն։

Իմ «Պոլիսի Հայելիա»ս բառարան ըլլալէ առաջ չան տանջանք յոգնութիւն մըն է («լուրջ ուսումնասիրութիւն մըն է» յաւակնոտ բանաձեւը չի գործածելու համար), կոտրած, աղաւաղ բառերու ծագումին և անճանաչ ոճերու ճշդումին վրայ։ Այսպէս, օրինակի համար, մէկ երեւալ բային տասնաւերկու առում թուած եմ, թո՛ղ անով բարդ ոճերը. նաեւ լրջելը երբ Գրոց բառ չէ, ո՞ւրկէ կաթեր է մեր լեզուին մէջ, լրջելէն ըսած եմ, մի՛չտ «թերեւս»ով, քանի որ ի՛մինն է գիւտը, և վստահութիւնս՝ քիչ. «գիթիկ գիթիկ» մակբայն ալ չը՞ պիտի ուզէիր coute que coutեին հետ բաղդատութեան դնել թէ՛ իմաստովը և թէ՛ ձայնովը։ Առածի, անէծքի և մաղթանքի արբցակներով բանաձեւ հաւաքած եմ հոն, նաեւ ինչ ինչ աչքառու նախապաչարումներ՝ ուրկէ թխսած են խօսելու կերպեր։ Այս բաներուն համար չեմ կրնար դիւրաւ հրապարակ նետել այս երկս, երբ մանաւանդ պէտք ունիմ դեռ նոր լուսաբանութիւններու և մոռացումներ յետս կոչելու, մին բանաստէր անձերու ներելի օժանդակութեամբ ու միւսը՝ ջանք ընելով աւելի շատ սուզել ականջս ընտանեկան խաւերու բնականութեամբ թրթռուն ճվրռտուքներու մէջ։

Ասոնցմէ ետքը ե՛ս ալ երկու տող ունիմ յարելիք։ —Գրականութեան մէջ «ամբողջական զարգացում»ի մը վրայ մտածելը իսկ տղայութիւն է, գունէ ինծի համար. հանած եմ ան բամբակը անկրճէս, երբ աչքիս առջեւը կը բերեմ ամբողջ օրուան մէջ իմ խաղալներս թիւէ ատնդուխներու հետ, և լեռնալ լենալ ու պարպուիլը գանկսի՝ հեղինակներու տեղ գործի՛ մարդոց մականուններով։

Ասկէ զատ, չեմ խորհիր որ «Դերբախտի ընտանիքի» գերաչխարհիկ և բազմահարկիք հեղինակը, նաեւ Գարեգին եպիսկոպոս մեր մէջ մի՛չտ այն դէմքերը մնացին որոնց գործերէն ուրոյն համ մը և ուրոյն հոտ մը եկած են, անո՛ր համար որ իրենց կոյս միտքերը չէին ուզած մածնուլ օտար գրականութիւնով։ Ա՛ս ի՛մ համոզումս է, ուրիշինն ալ ուրիշ կրնայ ըլլալ նոյնչափ իրաւամբ։

Ու քո՛ւ Ե. Դ.դ կամ ի՛մ Դ. Դ.ս չի կրկնելու համար ատորեւ, աւելցուցեմ որ թիւրիմացութենէ ո՛չ պղտորող ո՛չ ալ ըլլակնող աչքեր կան հոս, եղածն ու գրուածն կը մնան դեռ։ Այսպէս, սիրեցի՛ այն դարձդ որով անկեղծ հեցող մը կուգաս աս անգամուն Պէրպէրեանի համար, և հոգ չէ նկատէ մեզի փուչ թիւրիմացութեան, միայն թէ գիտցիր որ լզուածդ լզուած կը մնայ միչտ, ինչպէս ես կը մնամ չէ թէ անպատճառ սիրելի պարոնդ, կամ սիրելի Թէոդիկդ, այլ պարզ

խպարիկդ

ԹԷՈԴՈՐԻՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ

ԱՆԳԼԻԱՅԻՌ

ՀԱՆԴԷՊ ՊԱՐՄԻՑ ՇԱՀԻՆ

Շաբաթ օգոստ. 22ի առաւօտեան, ընկերակցութեամբ Գոնոնոթի Արթիւր իշխանին և պարսկական դեսպանին այցելեց Ուլվիչ, ու Ն. Վեհափառութիւնը ներկայ գտնուեցաւ ռազմափորձի մը։ Պարսիկ Վեհապետը մեծ սիրահար է այս տեսակ բաներու, ինչպէս զանազան առիթներու մէջ ցոյց տուած է։

Շաբաթ որ ներկայ գտնուեցաւ այս ռազմափորձերուն կառքի մէջ, իր չընորհաւորութիւնները յայտնեց անգլ. բանակին ընդհանուր հրամանատար Լորտ Բոպէրթսի, որ ձիու վրայ Նորին Վեհափառութեան քով կը կենար։

Ուլվիչի զինարանը այցելելէ ետքը, Շահը Լոնտոն վերադարձաւ, ուր հասաւ իրիկուան ժամը 5ին։

Անգլիական քաղաքական շրջանակներու մէջ քիչ մը մեծ եռանդ ցոյց կը տրուի Շահին համարումը չանելու համար, իր Լոնտոն կատարած այցելութեան միջոցին, և մամուլին բերնին նայելով, մեծ յաջողութիւն գտած չեն այդ բանին մէջ։ Լոնտոնեան թերթերը յոյս կը յայտնեն թէ, Շահը իրեն եղած ընդունելութիւններէն անմոռանալի տիւատակ մը պիտի պահէ, ուրկէ յառաջ պիտի գայ մերձեցում մը, որ հաւասարապէս երկու երկիրներուն համար նպաստաւոր պիտի ըլլայ։ Արդէն կէս դարէ ի վեր Անգլիոյ բաղձանքը եղած է Պարսկաստանի մէջ ազդեցութիւն ունենալ, և պէտք է խոստովանիլ որ այդ բաղձանքը չատ չնչին յաջողութիւն մը միայն ունեցած է։

ՀԱՆԴԻՍԱԿԱՆ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՎԻՔԹՈՐ ԷՄՄԱՆՈՒԷԼ ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ ԱՑՑԵԼՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Պերլին քաղաքը հիմակուց սկսած է զարդարուիլ իր ամբողջ փողոցներով, ժողովրդութեան առթիւ, զոր Իտալիոյ Վիքթոր Էմմանուէլ թագաւորը պիտի տայ յառաջիկայ շաբթուն վերջերը, Գերմանիոյ մայրաքաղաքին։

Ամէն կողմ համբաւաւոր թմբերու հովանիին մէջ ծառատունկներ կը տնկուին, Ունթէրտէն Լինտէն պողոտային վրայ, և հեռաձիգներու բազմութիւն մը հաճոյքով կը դիտէ այդ գործը։

Քիչ հեռուն, ուրիշ գործաւորներ զբաղած են ոսկեզօծելու Պրանտպուրկի դուռը, որ իր արդի վիճակին մէջ տարօրինակ երեւոյթ մը կ'ընծայէ։ Այն զօծումը որ կը գործածուի դրան, չի յարմարիր հիւսիսային կլիմային, որով անկասկած դուռը որ Պէրլինի ամէնէն գեղեցիկ չէնքերէն մէկն է, չատ օրէն պիտի ստանայ իր նախկին վիճակը։

Գերմանական թերթ մը կը գանգատի այն ահռելի ծախքերուն համար, որոնք կ'ըլլային Գերմանիոյ փողոցներուն զարդարմանը առթիւ, և ուր, կ'ըսէ այդ թերթը, քաղաքապետական իշխանութիւնները իրարու հետ կը մրցին պատիւ մը աւելի ընելու կայսեր։

ՊՕԼԻՐ ԶՕՐԱՎԱՐՆԵՐԸ

Զօրավար Պոթա օգոստ. 23ին Իքսելի գերեզմանատունը գնաց։ ուր տարածուած էր Լուքաս Մէյէր զօրավարին մարմինը։ Զօրավարը որուն կ'ընկերանային իր կինը և Տկն. Մէյէր, չկրցաւ զսպել իր յուզումը, դիտելով դագաղը՝ որ կը պարունակէր զէնքի իր նախկին ընկերոջ մարմինը։

Զօրավարը պակներ դրաւ Լուքաս Մէյէրի դագաղին վրայ, որ երկու երէք չաբաթի մը չափ խորչի մը մէջ պիտի մնայ։

Պատասխանելով քանի մը օրագիրներուն որոնք իրմէ տեսակցութիւն մը խնդրած էին, զօրավար Պոթա ըսաւ. «Ներողութիւն կը խնդրեմ ձեզմէ, ներկայ կացութիւնը ծայրայեղ վերջապահութիւն մը կը պահանջէ ինձմէ, չեմ կրնար բան մը ընել»։

ՆՈՐ ԲՈՐԲՈՌՈՒՄ ՄԱՐԹԻՆԻՒԻ ՄԷՋ

Սէնթ-Լիւսիէ 22 օգոստ. թուականով առնուած հեռագիր մը կը տեղեկացնէ թէ, Բէլէ լեռը նոր բորբոքում մը կրած է։

Բորբոքման հետ տեղի ունեցած է կատարեալ խաւարում մը, և առատ քանակութեամբ հրաբխային մոխիրներ ժայթքած են ուրը քիլոմէթր հեռուն գտնուող նաւերուն վրայ։

ԱՒՍՏՐԵՒՀՈՒՆԳԱՐԻԱ

Հունգարիոյ նախարարապետ Պ. Զէլ և ելմական, երկրագործական ու առեւտրական նախարարները, օգոստոս 21ին Վիէննա հասան և յաջորդ օրը իրենց աւստրիայի պաշտօնակիցներուն հետ խորհրդակցեցան։ Այս խորհրդակցութեան նպատակն էր վերջնական համաձայնութիւն մը գոյացնել աւստրեհունգարական պետական պայմանագրութեան մասին և մաքսային սակացոյցի մէկ քանի դժուարութիւնները հարթել։ Աւստրիական խորհրդարանը հոկտեմբերին պիտի վերաբացուի։ Սեպտեմբերին, նախարարապետ Պ. Քէրպէր պիտի խորհրդակցի Զեհ քաղաքական պետերուն հետ։ Կը կարծուի թէ դպրոցներու մէջ չեհերէնը իբր վարչական լեզու գործածման մասին կարգ մը թոյլտուութիւններ բաւարար պիտի ըլլան յաղթելու Զեհ կուսակցութեան խղճահարութեանց, որպէս զի Խորհրդարանին մէջ ո և է արգելք չյարուցանեն պայմանագրութեան դէմ։ Բայց Զեհերը բաւական յուսախաբ եղած են, որով չի յուսացուիր թէ Պ. Քէրպէրի խոստումները կարենան ազդեցիկ ըլլալ։ Մինչեւ հիմա Զեհերու կողմէ եղած կարգ մը առաջարկներ մերժուած են, օրինակի համար, Նահանգային Ժողովի կողմէ գարեջուրին վրայ յաւելուածական մաքս մը դնելու առաջարկը, Պոհեմիոյ երմացոյցը հաւասարակշռելու համար։

ԳԱՐԵՋՈՒՐԻ ԵՐԿՐԻՆ ՄԷՋ

Նոր հրատարակուած վիճակացոյցէ մը կը տեղեկացուի թէ, Պերլինի մէջ տուն գլուխ 232 լիտր գարեջուր սպառած են 1900ին, մինչդեռ այդ թիւը 1895ին մէջ 199 լիտրի միայն հասած էր։

Գերմանիոյ միւս քաղաքներուն մէջ այդ թիւերը եղած են 1900ի մէջ 124 լիտր և 1895ի մէջ 115 լիտր։

Այդ վիճակացոյցէն կը տեսնուի թէ Պերլինցիները չատ աւելի մեծ քանակութեամբ կը խմեն գարեջուրը քան Պավառուսի մէջ գտնուող միւս Գերմանացիները։ Պավառուս, արդարեւ, նոյն իսկ Պերլինցիները կ'անցնի, որովհետեւ 1899 տարւոյն վիճակացոյցը կը ցուցնէ տուն գլուխ 247 լիտրայի թիւ մը։

Միւս կողմէ, գինիի սպառումը թեթեւ անկում մը կրած է։

Սակայն պէտք չէ մոռնալ որ այս վիճակացոյցը կը պատկանի այն յաջողութեան չրջանին որ այս երկու վերջին տարիներու տնտեսական տագնապէն առաջ տեղի ունեցած էր։

ՁԻՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Տեղական աղբիւրէ մը առնուած զրոյցի մը նայելով, երկու միսիոնարներ. Մ. Պրիւս աւստրիական հպատակ և Մ. Լէվիս, անգլիական հպատակ, յարձակում կրած էին Հուանան նահանգին Շէնկասուի մէջ։

Շանթքիու բնակող միսիոնար մը, Հայր Սթուարտ Շէնկառ մեկնած է քննութիւն բանալու. Շինկառ Շանթքիուէն եօթը օր հեռաւորութիւն ունի։

Ժանտախտը կը տիրէ այս նահանգին մէջ. կը լսուի նաեւ թէ ջրհորները թունաւորուած են։

ՓՈՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ՆՇԱՆ ՄԸ

Վերջին օրերս Անգլիոյ մէջ տեղի ունեցած երկու մասնաւոր ընտրութիւններէն դատելով, կարելի պիտի ըլլար ըսել թէ անգլիական ժողովուրդը աղատականութեան միտում մը ցոյց կու տայ։

Սըվըն-Օքսի մէջ, ուր տեղի ունեցած էր ընտրութիւն մը, պահպանողական թեկնածու Մ. Ֆոսթէր, վերըստին կարողացաւ ընտրուիլ, բայց իր մեծամասնութիւնը որ 1900ի մէջ 4812 ձայնէ կը բաղկանար, 891 ձայնի իջած էր։

Լէյտսի մէջ քանի մը չաբաթ առաջ տեղի ունեցած ընտրութեան մէջ, նախարարական 2517 ձայնի մեծամասնութիւնը 758 ձայնի մեծամասնութեան մը փոխուեցաւ, աղատականներուն դէ՛ն ի նպաստ։

Այս երկու արդիւնքները նշանակալից են և աղատականները անոր նրկատմամբ ուրախութիւն ցոյց կուտան։

ԱՄԵՐԻԿԱ

Վաշինկթընի զինագործարանները ամերիկեան կառավարութեան դիմումը ընդունեցան մասին պէտք եղած նիւթերուն փոխադրութեան առնձնաշնորհումը ունենալու համար։

Ամերիկեան օրէնքին համեմատ, Միացեալ Նահանգաց մէջ ծովու վաճառականութիւնը պիտի ըլլայ ամերիկեան նաւերուն միջոցաւ։

Քոլոնի և Բանտամայի նաւահանգիստներ օտար նաւահանգիստներ ըլլալով, ամերիկեան զինագործարանները կը վախնան որ օտար նաւերը իրենց դէմ կը մրցին. ասոր համար է որ կը խնդրեն կառավարութենէն, ջրանցքին երկու կողմերը տասը քիլոմէթր սահման ունեցող տեղ մը ամերիկեան հող հռչակել, որպէս զի ամերիկեան նաւահանգիստներու վերածուին Բանտամայի և Քոլոնի նաւահանգիստները։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԼՈՆՏՈՆ, 25 օգոստոս.— Պարսից Շահը Ֆրանսա մեկնեցաւ։

ՄԷՍԻՆԱ.— Քանի մը օրէ ի վեր չարժագիր գործիքները երկրաչարժի ցնցումներ ցոյց կուտան, զորս ժողովուրդը չէ զգացած։

ԲԱՐԻԶ.— Շահը այս առաւօտ Բարիզ հասաւ։

—Քոթրէէն կը հեռագրեն թէ հանրապետական կուսակցութենէն Ժիռոնտի ծերակուտական Մ. Քատիւբ մեռեր է։

—Մ. Լուպէ, հինգշաբթի օրը, Մոնթէլիմար պիտի երթայ։

—Գերմանիոյ կայսրուհին ու գահաժառանգը Վիլհէլմ Բ.ի պիտի ընկերանան՝ իր Անգլիա կատարելիք ուղեւորութեանը պահուն։

—Պոր զօրավարները Բարիզի մէջ իրենց խորհրդակցութիւնը պիտի սկսին սեպտեմբերի վերջը։

ՊՐԷՍԹ.— Բարիզէն տրուած հրամանի մը վրայ, Պրէսթի ոստիկանութիւնը, այսօր, ձերբակալեց Մ. Քրոքը որ Սէն-Մէրի միաբանական վարժարաններուն փակման անպատատ եղողներուն պետն է։ Ուրիշ ձերբակալութիւններ ալ պիտի կատարուին։ Բոլոր ամբաստանուածները պիտի դատուին՝ իբրեւ անսաստող օրէնքին գործադրութեանը։

ՊԵՐԼԻՆ.— Մեծանուն գիտուն Վիրխով բրոֆէսէօրին վիճակը չատ ծանրացաւ. աղեստալի վախճան մը մօտալուտ է։

ՎԻԵՆՆԱ.— Բարթէմպէրկի դքսուհին այս առտու մեռաւ։

ՀՌՈՄ.—Ռուս դեսպան Մ. Նէլիտով պաշտօնապէս ծանոյց Վիքթոր Էմմանուէլ թագաւորին թէ Ռուսիոյ կայսրը հոս պիտի այցելէ յունվարին։

—Իտալիոյ թագաւորին ու թագուհին Բարիզ կատարելիք ուղեւորութիւնը որ ձմեռը տեղի պիտի ունենայ, որոշուեցաւ։

ՊԵՐԼԻՆ.— Գերման լրագիրները խրստիկ կը քննադատեն՝ Հռոմի կեսպաշտօնական «Թրիպունա» թերթին հրատարակած մէկ մեծադղորդ յօդուածը, որով կը թուէ երբեակ Զինակցութեան զինուորական վնասները Իտալիոյ համար. նաեւ այն օգուտները զորս Իտալիա պիտի քաղէ երեակ Զինակցութեան միանալէ։

ԿԱՐԴԱԼ Դ. երեսին մէջ «Իֆլասյեթին րէֆի» վերտառութեամբ կարեւոր գրութիւնը։

ԹԷՎԱՃԻՀԱԹ

«Մալիւմաթ» կազէթալրը տավ վէբիլի Մէքթէպը Հուգուգը Շահանէ մէէղունլարընան իզզ. Սէլիմ Հիւսնի էֆ յէ թէրֆիէն միլթէմաեիզ վէ միլթերճիմէրիսնէն Թէրիա Հայտար պէյ թէրֆիէն սանիյէ սընֆը սանիսի թէվճիհ պույրուլմուշ տը։

ՆԸՇԱՆ

Իրան Բուսումաթ վէզիրի՝ վիւզերաի Իրանիէտէն Մ. Նաուս ճէնապլերինէ պիրինճի, վէ չէհամէթլու Իրան Շահը հազրէթլէրինին ըսթապլը մէէմուրլարընան մէհտ ըսթապլը խան Պապա խանէ իւչինճի, վէ ըսթապլը խատէմսիսնէն ճէլիլ պէյէ տէօրիւնճի վէ Իրան ճարարը հաճի Նագիպէ պէյինճի բիւթպէյլէրընէն Մէճիտի նըշանը զիշանլարը իհսան պույրուլմուշ տը։

ՆԵՐՔԻՆ

Բ. ԴՐԱՆ ՄԷՋ.—Ֆրանս. դեսպան Մ. Բոնսթան, հելլէն դեսպան իշխան Մավրոկորտաթօ առջի օր տեսակցութիւն մը ունեցան Բարձր. Մեծ-Դպրոցին և Արտաքին գործերու նախարարին հետ։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ.—«Ինտերբանտաս Ռուսէն» թերթը կը գրէ թէ Ռուսիոյ ծովային նախարարին փոխանորդ դերծովակալ Թիրթով, Պոլիս պիտի գայ մօտերս Զարին յարգանքները յայտնելու Վեհ. Սուլթանին։

ԲԱԼՈՒՄՊՈ դերծովակալը յառաջիկայ ուրբաթ օր «Աղօրատթօ» անուն փոքր յածանաւով Պոլիս կը սպասուի։

ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ գահակալութեան տարեդարձին բացուելիք Քէատհանէի անուշ ջուրի աղբիւրներուն լուսանկարները առնուելով պիտի մատուցուին Կայս. Պալատ։

—Ամէն տարուան պէս այս տարի ալ Համազգային Անկելանոցին պատպարեալներէն գործուած գորգերուն, աթոռներուն, քօնսոլներուն լուսանկարները առնուելով պիտի մատուցուին Կայս. Պալատ։

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ մէջ գործածուած երկրագործական գործիքները եւ այլն քննելու պաշտօն ունեցող յանձնաժողովը առջի օր Պոլիս դարձաւ։

ԱՆԳԼԻՈՅ արտաքին գործերու նախարար Լորտ Լէնստաուն, Լոնտոնէն իր մեկնման առթիւ, անցեալ հինգշաբթի ընդունելութիւն մը կատարեց, որ ներկայ գտնուած է տեսակցած է նամակ մը դեսպաններու կողմէ՝ Լոնտոնի Օսմ. դեսպան Անթօքուլօ փաշա։

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ թերթերը կ'ըսեն թէ Բարձր. Խիվին մայրը (Ը.Ե.) հոկտ. վերջերը Եգիպտոս պիտի վերադառնայ։

ԳՈՐԳԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ.— Ապրիլեան Տրիպոլսոյ Սանայի վարժարանի մէջ գորգագործութեան ճիւղ մը հաստատուած էր։ Այժմ յիշեալ արհեստը սորվիլ փափաքողները չատցած ըլլալով, վարժարանէն դուրս մասնաւոր չէնքի մը մէջ պիտի աւանդեն զայն։

ՆՈՐ ԾՐԱԳԻՐ.— Սէպթեմբերի 12/25 օգոստ. Թրքերայէ ընդունմանը 388 դէպք և 261 մահ։ Ժամանակ՝ Ալէքսանտրիոյ մէջ 1 դէպք։

—Եգիպտոսէ եկողները իրենց առվարական քարանթինային դուրս ադղայապահական քննիչներու հսկողութեան տակ պիտի գտնուին, և պիտի քննուին անանց սնուդները և ապրանքները։

—Հիմայ աշակերտ առնելու ատենը չէ. որովհետեւ մարտ ամիսին կը լսենայ ծխան մաքրելու գործողութիւնները, բայց քանի որ ձեր եղբօրորդին է ուզում չուզեմ պիտի ընդունիմ։

—Անանկ է նէ, քիչ մը չահաւոր եղաւ ատ բանը պղտիկին, ըսաւ ածխավաճառուհին. տյդպէսով նոր սկսած օրերը այնքան յոգնութեան չի պիտի դատապարտուի։

—Եւ երկրորդ, աչիկայ մեճ բեռ մը չի պիտի ըլլայ քեժի, աւելցուց Պուռաս. ըսածիդ չափ պիտի տաս անոր։

—Որչափ պիտի տար, հարցուց ածխավաճառուհին։

—Է՛ն առաջ, մեր Բիէթրօ բարեկամը կոկորդը պիտի նայի անոր. և աչիկայ չատ մեճ բան մը չէ կարճեմ, քանի որ դեռ չորչինգ տարեկան պժտիկ մընէ. և երկրորդ չաբաթ օրերը տաչը չու պիտի տայ կիրակի օրուան համար։

—Երբ գործին ատենը գայ պիտի տեսնա՛ք, ըսաւ ծխան մաքրողը. եթէ իրմէ գոհ ըլլամ ինքն ալ ինձմէ գոհ պիտի ըլլայ։

—Հո՛ս պիտի պառկի չէ՞, աւելցուց Սօֆի մօրաքոյրը՝ տղան քովը պառկելուղելով։

—Այո՛, այո՛, վարի բակը չանկ անկողնի պէշ բան մը կը չգէշ ու հոն կը պառկի։ Երբ մարդ աղէկ աչխատած ըլլայ ամէն տեղ կը քնանայ։

Եւ յայտնի չընելու համար իր ըրած վարպետութիւնները, խօսքերու մէջտեղ իրեն չահաւոր կարգադրութիւններ ընելով, աւելցուց.

—Քանի մը գաւաթ գինի բեր նայինք որ չա քաջ Բիէթրօին հետ բաժակներնիչ իրարու ժարնելով անկենք։

Պժտիկ չիչերով տեղական սեւ գինի մը բունինք, անոնչմէ բերիչ հա՞։

Գուռաս խանութին մէջը գտնուող մէկ հատիկ աթոռակը Իտալացիին տուաւ և ինքն ալ ածուխի պարկի մը վրայ նստաւ՝ որ ոլորելով իր բարեկամին աթոռակին բարձրութեան հաւասարցուց։

Երբ երկուքն ալ խմելու զբաղած էին, Սօֆի մօրաքոյրը Բօլին ձեռքէն բռնելով խանութին ետեւը տարաւ, ուր իրենց խոհանոցը կը գտնուէր, և փայփայանքներով սկսաւ անոր սիրտտալ։

—Կը հասկնա՞ս, կ'ըսէր տղուն. պէտք է ամէն մարդ աշխատի։ Դուն ծոյլ մը չե՛ս, ան աղէկ գիտեմ, և գիտես որ պէտք է արհեստ մը սովրիս ապագային դուն քու հացդ ճարելու համար։ Մխան մաքրելը գէշ արհեստ մը չէ. բնաւ եթբեք. Հօրեղբօրդ բարեկամին նայէ. այսօր իր դիրքը չինած է և դրամ ալ ունի։

—Աղէ՛կ մօրաքոյր, աղուո՛ր պիտի աչխատիմ, կը խոստանամ,— պատասխանեց որբը՝ Սօֆի Պուռասին մօտենալով համբուրելու համար զայն։ Պիտի տեսնես որ վարպետ գոհ պիտի ըլլայ ինէ։

—Երբ տունները երթաս աչխատելու՝ նուէրներ պիտի առնես, պատասխանեց Սօֆի մօրաքոյրը համբուրելով զայն։ Ասիկա քաջալերութիւն պիտի տայ քեզի. որովհետեւ վարպետիդ չաբաթականէն աւելորդ դրամ մըն է։

Այդ պահուն Բիէթրօ Լիւչիին և Ժան Պուռասին մէջտեղ պղտիկին վրայ եղած որոշումները լսեցած էին։ Պղտիկ Բօլը հետեւեալ առտու ժամը եօթնին խանութ պիտի երթար և խանութին մէջ աշխատիլ պիտի սկսէր՝ մինչեւ որ վարպետը մեկուն հետը տուն մը ղրկէր ծխան մաքրելու համար։

Բիէթրօ նոր դուրս ելեր էր երբ Ժօզէֆ ու Թէրէզ՝ ածխավաճառին «մանչը» և աղջիկը՝ երկուքն ալ իրենց հօրը պէս խրոր ու կոշտ կազմով, առն հասան՝ հետերնին հանքածուխով լեցուն պղտիկ կառք մը բերելով՝ զոր քարափէն տուած էին։

Երբէք չի զարմացան իրենց հօրեղբօրորդին խանութը տեսնելով, որովհետեւ գիտէին թէ իրենց հայրը Պուռասեան Պալատը գացեր էր, և դուշակեր էին ըլլալիքը։

Երկուքն ալ ուրախացան, որովհետեւ իրենց մօրը պէս բարի և զգայուն սիրտ մը հանէին, և Բօլը գրկեցին մեծ գորովանքով։

Թարգ. Շահին

(Շարունակելի)

7

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԹԵՐԹՕՆԸ

ՄԱՐԴ ՄԱՐԻՈ

ՍԻՐՈՅ ՄՈԼՈՐԱՆՔԸ

Ա.

Տղեկ մը՝ Դատարանին Առջեւ

—Դուն գիտէ՞ր որ, ըսաւ Օվէրնիացին խօսքը կինին ուղղելով. մեժի լեկուն յանախորդներ պիտի ղրկէ՝ ճրխան մաքրած ատենը խօչելով խոհարարներուն հետ՝ ինչպէս մենք ալ կը ղրկենք չա քաջ Բիէթրօյին։ — Հէյ՛, քեժի յանախորդներ կը ղրկեմ կոր, չէ՞։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ.—Երէկ Անատոլուէն 12 վագոն ցորեն եկաւ և Նիւ-Եորքի մէջ գիները բարձրացած ըլլալով հոս ալ քիչ մը տարբերութեամբ ծախուեցաւ։

—Առջի օր Ռումանական շոգենաւը 2400 իսկ Ռուսական շոգենաւը 1600 պարկ ալիւր բերաւ։ Պրաիլի գիները բարձրացումը ազդեցութիւն չը-բաւ տեղական ապրանքներուն վրայ։

—Խոհուէի գինը ինչպէս Եւրոպայի նոյնպէս մեր հրապարակին վրայ բարձրացաւ 20-30 ղրշ.ի չափ։

ԱԹԷՆՔԻ արհեստագործական ցուցահանդէսը փետր.ին պիտի բացուի։

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԱՌԵՒՏՈՒՐԸ.—Մաքսային վարչութեան հրատարակած մէկ վիճակագրութենէն կը տեսնուի որ անցեալ 1314 տարուան մէջ Թուրքիոյ արտածութիւնն է մօտաւորապէս 13½ միլիոն օսմ. ոսկի, մինչդեռ տարի մը առաջուան արտածութիւնն է 14¾ միլիոնի չափ, որով 1¼ միլիոն ոսկիի պակաս մը գոյացած է անցած տարի։ Գալով ներածութեանց, անիկայ 26½ միլիոն ոսկիի կը հասնի և նախորդ տարւոյն հետ բաղդատմամբ (33½ միլիոն)3 միլիոն ոսկիէ աւելի մը կը տեսնուի։ Իսկ 1314 տարիին արտածութեանց և ներածութեանց մէջ մօտաւորապէս 13 միլիոն ոսկիի տարբերութիւն մը կայ։

ՖԱՐԱՏԱՂ հիւպատոսութիւն մը հաստատած է Շքոտրայի մէջ։

ՄՈՒՇԻ մէջ փոխանակ զօրանոց մը շինելու տաղաւարներ պիտի հաստատուին։

ՏՈՒԹ. ՔԱՐԱԶՈՆ, Մաճառ նշանաւոր թրքասէրը, որ Թուրքերէն լեզուին ալ հմուտ է, Պոլիս եկաւ առջի օր։

ՏԱՐՏԱՆԵԼԷ կը գրեն թէ տեղւոյն բժիշկները հիւանդարան մը հաստատած են ուր ձրիապէս պիտի դարմանուին աղքատ հիւանդները։

ՊԱՂ ՕԳԻ ՄԹԵՐԱՆՈՑՆԵՐԸ ուզելով վարձու չէնքերու մէջ հաստատել, Պեսական Խորհուրդը պատչաճ չդտաւ այդ բանը, որովհետեւ կնքուած պայմանագրութեան հակառակ է այդ մթերանոցները վարձու չէնքի մէջ հաստատել, քանի որ պայմանագրէն եաք ատանք պիտի յանձնուին կառավարութեան։

ՄԱՆԱՍԹԸՐԷՆ կը հեռագրեն թէ վերջին ողողումներէն Մանասթիր—Սելանիկի գծին վրայի վնասուած կամուրջները նորոգուած և կառախումբներուն երթեւեկը վերսկսած է։

ՕՍՄ. ՊԱՆՔԱՑԻ ԵՒ ԲՐԷՏԻ ԼԻՈՆԷԻ Պոլսոյ, Բերայի և Ղալաթիոյ բոլոր մանաճիւղները գոց պիտի ըլլան յառաջիկայ Օգս. 15/28 հինգշաբթի, և 19/1 սեպտ. երկուշաբթի օրերը։

ՄԵԿՆՈՒՄ.— Կայս Բ. զօրաքանակին զինուորական պիտոյից հայթայթիչ Սեպուհ էֆ. Էտիրնէ մեկնեցաւ։

ՔՐԷՏԻ ՖՕՆՍԻԷ ԷԺԻԲՍԻԷՆ

212րդ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ 3% ՏՈՀՍԱՒՈՐ ՊԱՐՏԱԹՈՒՂԹՆԵՐՈՒ

15 Օգոստոս 1902

38,202 թիւը 50,000 ֆրանք չահած է

Հետեւեալ 25 թիւերը 1000ական ֆրանք չահած են.

46,119	158,380	236,079	307,294
357,545	96,395	162,028	246,120
310,210	361,906	131,191	162,566
252,027	334,469	366,434	135,708
205,003	264,449	346,058	386,823
141,213	205,368	279,115	347,344

387,049

Թուրքիոյ մէջ չահած պարգեւներու վճարումները պիտի կատարուին Քրէտի Լիոնէի կողմէ, 1902 սեպտ. 1էն սկսեալ։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ.— Անցած հինգշաբթի որ երկրաշարժի երեք ցնցումներ զգացուած են Ուրֆայի մէջ, իսկ մէկ սաստիկ ցնցում Ալպիսթանի մէջ։

—Նոյն օրը և յաջորդ գիշերը երկու բաւական զօրաւոր ցնցումներ զգացուած են նաեւ Նիկոմիդիոյ մէջ։

ԱՂՋԻԿՆԵՐՈՒ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ՄԸ.— «Վերվէթ» կ'ըսէ թէ, Աթէնքի ոստիկանութիւնը ձերբակալած է Պոլսոյ և Պիրէոնի միջեւ երթեւեկող էմանէթճի մը որ աղջիկներու վաճառականութիւն կ'ընէր։

ՍԷՐ ԵՒ ՄԱՀ.—Բերայի Հէյեաէք թաղացը բնակող քանդակագործ մը, Խամ, առջի իրիկուն ինքզինքը բէվոլվէրով կուրծքէն զարնելէ վերջ, դեղարան մը դիմեց դարմանուելու համար, գինով վիճակի մէջ։ Կ'ըսուի թէ այդ մարդը աղջկան մը սիրահարած էր բուռն կերպով և շաբաթէ մը ի վեր անոր սիրոյն քէօռ քինով կ'ըլլար, և նոյն օրն ալ ըսած է եղեր թէ «ես այս կեանքէս զզուեցայ, ինքզինքս պիտի սպաննեմ»։ Այս սիրահար գինովին վիճակը ծանր ըլլալով հիւանդանոց տարուեցաւ։

ՀՐԴԵՀՆԵՐ.— Պրուսայէ օգոստ. 11 թուով կը հեռագրեն թէ Կէմլիչիկի Գարաճա Ալի գիւղին մէջ հրդեհ ծագելով, 4 տուն այրած են։ Հրդեհը դիտմամբ ձգուած ըլլալով յանցաւորները դատարանի յանձնուած են։

—Նոյն թիւով Տիարպէքիրէ կը հեռագրուի թէ օգոստ. 9ի գիշերը, Նասիպկնի հեռագրատունէն հրդեհ ծագելով չէնքը ամբողջապէս այրած է՝ գրասարկկին մէջի գրոշմներուն և ուրիշ թուղթերուն հետ։

ՋՂՈՒՄ ԵՒ ԱՍԱՇԱՒ.—Էսքիշէհիր կը հեռագրեն թէ Բիգաթ անուն Թուրք մը, իր կնոջ հետ կռուելէ վերջ, Թունճա գետը նետեր է զայն խղդելու համար, բայց ետքը խղճահարելով զայն ազատել ուզեր է և այս նպատակով ինքզինքն ալ ջուրը նետեր է, սակայն այր ու կին խղդուեր են։

ԲԱՐԵՍՐՏՈՒԹԻՒՆ ՄԸ.— Երէկ գրած էինք թէ, դեղաբաւ Քեազիմ էֆ.ի գործակատար Գրիգոր աղա Սալանվէրտեան, կառքով դեղի անուններ տարած ատեն ձիերը խրտչած են և անուակները սկսած են փլիլ խեղճ մարդուն վրայ, ծանրապէս վիրաւորելով զայն։ «Մանիթէօր» կ'ըսէ թէ, Գրիգոր աղա Թերեւս զոհ երթար այդ արկածին եթէ այդ պահուն հոնկէց չանցնէր ռուս դեսպանատան Ա. Թարգման Մ. Մաքսիմով, որ անմիջապէս կառքէն իջած և օգնութեան փութացած է Գրիգոր աղային, անուակներուն տակէն փորձելով զայն մէկդի առնել։ որուն մէջ կը յաջողի քանի մը անցորդներու օգնութեամբ՝ որոնք քաջալերուած էին տրուած օրինակէն։ Ասկէց զատ բարեսիրտ Թարգմանը Թեւերուն մէջ առած և իր կառքովը մինչեւ դեղարան տարած է վիրաւորը։

ԹԷՊՐԻՔ

Տիւնքի Թէվֆիհաթ գրամատունը իլան օլունտուղը վէճ իւզրէ, սինէի սատագաթլարը պիրէր գրէթ ալթուն վէ կիւմիշ իմթիյազ միտալիալարը իլէ թէզեին պուլյուրուլան գուլումը պաշը ութուֆէթլու Հարունի էֆ. հազրէթլէրի իլէ Բուսումաթ էմանէթը ճէլիլէսի թէրճէմէ գալէմի միտիր մուավինի սաւէթլու ժագ էֆէնտի հազրէթլէրինի պիլիասսա թէպրիք, վէ տահա նիյէ նիյէ ավաթքը Սէնիյէթէ նաիլիյէթլէրինի թէյէնի իսէրիզ։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

ԱՄԷՆ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐՈՒ ՄԷՋ ԽՕՍՈՒԵԼԻԲ ՔԱՐՈԶ ՄԸ

Գում գաբուի դրսի քարոզիչ Սըրբազանը այս կիրակի չահեկան քարոզ մը խօսեցաւ որ սաստ պոպոչնի էր բառին ընդարձակ իմաստով։ Թաղին դպրոցներուն վերամուտը ծանուցանելէ ետք, անցաւ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ԹՈՇԱԿՆԵՐուն կենսական հարցին և բաւական ծանրացաւ այն խնդիրներուն վրայ, որոնք բնաւ գաղափար չունին իրենց այս պարտքին նկատմամբ, և կը կարծեն որ իրենց զաւակներուն դաստիարակութեան ծախքը ուշադրութեան արժանի խնդիր մը չէ։

«Դուք որ այնչափ կը գուրգուրաք ձեր հոգեհատորներուն վրայ, ըսաւ. կը գգուէք, կը չոյէք զանոնք, ամէնէն ընտիր ուտելեղէնները, հանդերձեղէնները կը հայթայթէք անոնց, դո՛ւք որ աշխարհի ամէն բարիքները կը կամենաք ձեր զաւակներուն և ձեր անձին չափ կը սիրէք զանոնք, ինչպէս անտարբեր կը գտնուիք, երբ կարգը անոնց կրթութեան վարձքը վճարելուն գայ։ Վճարելու անկարող ենք չենք կրնար ըսել, որովհետեւ մեծ բան մը չէ արդէն աշակերտներու ամսաթոշակը որ ծնողաց նիւթական ատիճանին համեմատութեամբ բաշխուած է։ Նոյն իսկ սկզբունքը յարգելու համար տաք քան փարա յատկացուած է չատ մը աղոց որոնց ծնողք դարձեալ չեն հաճած այսչափ աննչան գումարն իսկ վճարելու։

Պարզապէս հիւանդութիւն մը, մոլութիւն մ'է, յարեց Սրբազանը այս անտարբերութիւնը որ պատիւ զի բերեր ո՛ և է ծնողքի. որովհետեւ երբ նպարավաճառին, մսավաճառին, հացագործին և կամ ո և է վաճառորդի մը իրաւունքը չվճարելու համար կ'ամչնանք, կը կարմրինք, կը քաշուինք այլ աւելի պէտք է խղճահարինք երբ մեր զաւակներուն կրթութեան ու դաստիարակութեան վարձքը վճարելէ խոյս կու տանք։ Պարտաճանաչ մարդ մը, զաւակը սիրող հայր մը, հեռատես անձ մը ամէնէն առաջ պէտք է դպրոցական թոշակը վճարէ. մինչդեռ չատ մը ծնողքներ, իրենք չվճարելէ զատ հրապարակաւ. կը պարծին և չար օրինակ կ'ըլլան ուրիշներու ալ։

Ծնողներէ ոմանք կ'առարկեն թէ, ըսաւ Ն. Սրբազնութիւնը, բարեյիշատակ Պէշճեան ամիրան 1000 ղրշ. ամսաթոշակ կտակած է եկեղեցիին և դպրոցներուն։ Այո՛ օրինակ ըլլայ յիշատակը, եկեղեցին կ'ընդունի կտակուած գումարը երկու հարիւր ղրուշի մօտ զեղչով մը, որուն համար միշտ երախտապարտ է հանգուցեալին, բայց 800 ղրշ.ի գումարը եթէ ամիրային օրով կը բաւէր իսկ, այսօր մէկ քառորդն անգամ չէ եկեղեցիին և դպրոցին ծախքերուն։ Հետեւաբար անհրաժեշտ է մոռնալ ամէն նախապաշարում. և իբրեւ սուրբ և նուիրական պարտականութիւն, ամէնէն առաջ վճարել դպրոցական թոշակը։»

Այս չահեկան քարոզ, ամէն եկեղեցիներուն մէջ ալ տրուելու է և յատկապէս անոր համար կը կրկնենք հոս զայն որ այդ կարգի մարդիկները գիտնան իրենց կրթական պարտականութիւնը և անտեղի յամառութիւններով չվնասեն կրթութեան գործին։

ՍՐԲԱԶԱՆ Պատրիարք Հայրը երէկ կայս. Պալատ գնաց։

ԽԱՌՆ Ժողովը այսօր հրաւիրուած է նիստ ընելու նախագահութեամբ Սրբազան Պատրիարք Հօր։

ԿՏՈՒՌ անապատի վանահայր Ստեփան Վրդ. Աղաղատեան իր վիճակին մէջ գտնուած գիւղերու մէկ վիճակագրությունը ղրկած է Պատրիարքարան, ուրկէ կը տեսնուի թէ Անապատին թեմերը կը բաղկանան 8 գիւղերէ, որոնց ամենքն ալ ունին իրենց յատուկ եկեղեցիները, քահանաները ու դպրոցները՝ թէեւ անբարեկարգ վիճակի մէջ։

ԲԱՂԷՇԻ Մաղրա գիւղի եկեղեցւոյն վրայ քահանայ ձեռնադրուեր է գիւղացիներէն Տիրացու Մկրտիչ Տ. Գէորգեան, Տ. Մկրտիչ կոչուելով։ Վանայ Առաջն. Տեղապահ Տ. Սահակ եպիս.ի օրհնութեամբ։ Նորընծան իր գիւղը վերադարձեր է և հոն կը պահէ իր քառասունքը։

ՏԻԱՐՊԷՔԻՐԻ Առաջնորդ Տ. Եղեկիէլ Վրդ. իր 50 օրուան պաշտօնավարութեան համարատուութիւնը մատուցեր է Պատրիարքարանի, որ կը սկսի յունիս 4ին և կը յանգի յուլիս 24։ Սոյն համարատուութենէն կը տեսնուի որ եկեղեցապատկան բաւական գործեր կարգադրուած են որոնք դիզուած էին Առաջնորդի երկարատեւ բացակայութենէն։ Այդ գործերուն գլխաւորներն են Ս. Սարգիս եկեղեցիին մէջ պատահած Ս. Հաղորդութեան խնդրոյն քննութիւնը որ բովանդակուած է երկար տեղեկագրի մը մէջ. վիճակին Թաղ. Ժողովին պատկառելի անդամներուն տեղ նորերու ընտրությիւնը. Ս. Կիրակոս եկեղեցիին առժամեայ Թաղ. Խորհրդոյ անդամներուն հրաժարումը և նորերու ընտրութիւնը. դպրոցին Հոգաբարձութեան հրաժարումը և նորի մը ընտրությիւնը։ Առաջնորդը իր համարատուութեան մէջ կ'ըսէ նաեւ թէ տեղւոյն դպրոցը 75 ոսկիի բաց մը ունի, որ բաւական հոգ և մտատանջութիւն կը պատճառէ։

Տիարպէքիրի մէջ 16 բանտարկեալներու պայմանաժամը լրացած ըլլալով արձակուեր են բանտէն չնորհիւ Վեհ. Սուլթանին։ Արձակուողները բարեմաղթութիւններ ըրեր են Վեհ. Սուլթանին կենաց։

ՄԱՐԱՇԻ Առաջն. Տեղապահը տեղւոյն կրթական և եկեղեցական մէկ վիճակացոյցը ղրկած է Պատրիարքարան։

ԱՄԵՆ. Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ Հայրը վերջերս տեղեկանալով Սիսի մօտերը գտնուող Հասան պէկի վարժ. որբանոցին անխնամ վիճակին, նամակաւ մը յանձնարարած էր Սիսի կրթասէրներէն Խաչիկեան Աբրահամ էֆէնտիի, որ այդ որբանոցին վրայ անձամբ քննութիւն մը կատարէ ու հարկ եղած բարեփոխումները մտցնելով արդիւնքը տեղեկագրէ Պատրիարքարան։

Վարժ. որբանոցին նախագահը, Տ. Պետրոս Քահանայ, իր զաւակներով ու մօտակայ ազգականներով ուզածին պէս կը վարէր որբանոցը, առանց ակնկալ կախելու անոր Հոգաբարձութեան միւս անդամներուն, որոնք արդարեւ խաղալիկ եղած էին չնորհունակ Տէր Պապային ձեռքը։ Այսպէս՝ որբանոցին թէ ուսումնական և թէ նիւթական վիճակին մատակարարությիւնը կը հայթայթուէր միմիայն վերոյիշեալներուն ձեռքով, որոնք տարակոյս չկայ թէ այնքան օգտակար չի պիտի կրնային ըլլալ այդ Վարժ. Որբանոցին մտուկին։

Խաչիկ էֆէնտի Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր յանձնարարութեան համաձայն Յուլիս 30ին ճամբայ ելեր է դէպ ի Հասան պէկ մանրապնին քննութիւն մը կատարելու, որուն արդիւնքը կը յայտնանք թէ մօտ օրէն կը հասնի Պատրիարքարան և ասով որբերը կը փրկուին թէ ուտելիքի և թէ հագնելիքի կրկին զրկանքներէ որոնք այնքան անթօրէն կ'ըլլային իրենց։

Մեր Թղթակիցը այս տեղեկութիւնները տալէ վերջ կ'աւելցնէ թէ որբանոցին համար չատ պատչաճ և չատ օգտակար պիտի ըլլայ Հասան պէկէ փոխադրելը Պաղչա, որ իր կեդրոնի հանգամանքով կրնայ նպաստաւոր ըլլալ, և կ'առաջարկէ Վարժ. Որբանոցին խնամակալութեան նախագահութիւնը յանձնել Տ. Վահան քհնյ. Տ. Ստեփանեանի, որուն ազնիւ բնաւորութիւնը և փորձառութիւնը քանիցս գնահատուած է կ'ըսէ, տեղւոյն հասարակութենէն։

ԿԻԼԻԿԻՈՅ կաթող. Տեղապահ Դեր. Տ. Կիրակոս Սրբազան Բէքմէզճեան, իր ներկայութեան կանչելով Էօզէրլի գիւղի Տ. Կարապետ Քահանան խստիւ յանդիմանած է զայն, անոր բրած զեղծումներուն և աններելի թերութիւններուն համար։

Քահանան իր յանցանքը խոստովանած ըլլալով, Ն. Սրբազնութիւնը հարկ չէ դատած վերստին խրկել զայն իր պաշտօնին, ու վանքին մէջ պահած է։

ԱՍԿԷՑ ԱՌԱՋ Պատրիարքարանի հրահանգին համաձայն՝ Եէնի Գիւղի թաղ. Խորհրդոյ նորագ ընտրությիւնը կատարուած էր, նախագահութեամբ Շահպաղլեան Դեր. Յակոբոս Ծ. վարդապետի, և ընտրության տեղեկագիրը ղրկուած էր Պատրիարքարան վաւերացման համար։ Սակայն՝ քանի մը անձեր դժգոհ մնալով այս ընտրութենէն՝ բողոք բարձած էին Պատրիարքարանի որոգժամանակեայ Թաղ.Խորհուրդը մը կազմած էր վերոյիշեալներուն տեղ, որով բողոքարկուները իրենց նպատակին չէին կրցած հասնիլ և նոր պաշտօնեաներ խլել Թաղին մէջ։

Ասոր հետեւանքը սա եղած է որ ոմանք դաւանափոխութեան միտումներ ցոյց տալ սկսեր են, ինչպէս կը հաղորդեն մեզի, թէպէտ այս լուրը մենք վերապահութեամբ կը հրատարակենք։

ՍԲԲԱԶԱՆ Պատրիարքը Վիեննայի Մխիթարեան միաբանութեան հանգուցեալ Այսրեան Աբրահոր մահուան առթիւ ցաւակցութիւն յայտնած ըլլալով, նոյն միաբանութեան աթոռակալ Թադէոս Վրդ. Թոռնեան չնորհակալութեան գիր մը ղրկած է Ս. Պատրիարքին։

ՍԱՄԱԹԻՈՅ երեք միացեալ թաղերու Աղքատախնամի Տնօրէն խորհուրդը կը ծանուցանէ թէ ինպատաղքատ հիւանդներու Մայիս 26ին տեղի ունեցած թատերական ներկայացումէն գոյացած հասոյթը 12,311 ղրշ. ամբողջապէս, թատերական Մասնախմբի Դանձապետ Մերգրան էֆ. Իբրահոսեանէ ստացած է, և նուիրական պարաք կը համարի յանուն երեք թաղերու աղքատներուն հրապարակաւ իր սրտագին չնորհակալիքը յայտնել մասնախմբի պատուարժան և ազնիւ անդամներուն, որոնք իրենց անխոնջ ջանքերով յաջողեցան արդիւնաւորել այդ ներկայացումը, ինչպէս նաեւ բարեսէր հասարակութեան, որ այս առթիւ ալ հաճեցաւ իր օժանդակութիւնը ընձեռել։

Կ. ՊԱՀԱՏԱՆ Բ. թարգման և օտար մասնոյ տնօրէն Վահ. Նշան էֆ.ի որդի Մագուտ պէյ, որ Հայաբէլպերկի համալսարանին մէջ կ'ուսանի, երէկ Պոլիս եկաւ իր արձակուրդը հոս անցնելու։

ՀԱՆԳՈՒՑԵԱԼ Տիկ. Զարման Թաշճեանի յուղարկաւորության առթիւ փոխան ծաղկեպսակի մէկ օսմ. ոսկի նուիրած է Հիւանդանոցին Սարգիս էֆ. Թաշճեան։

ԵՐԵՔ ուսուցչուհի և մասնագէտ ձայնագրագէտ մը կ'ուզուի։ Դիմել Մարգարեան գրատուն.

ՎԱՆԱՑ արուարձան և ամարանոց սեպուած Արատեան և Ծրվրստան գիւղերու գպրոցաց քննութիւնները կանոնաւորապէս կատարուեցան, կը գրեն մեզ Վանէն։

Ծրվրստանի Ս. Մեսրոպեան վարժարանը, յունիս 30ին տեղի ունեցաւ բաւական թիւով գիւղացի և քաղաքացի հանդիսականաց ներկայութեամբ, որոնք գոհունակութեամբ մեկնեցան տեսնելով աշակերտաց և աշակերտուհեաց համարձակ ու կոկիկ պատասխանները, որոնց ի քաջալերութիւն, յետ քննութեան մէկ մէկ պատկերներ նուիրուեցան ուսուցչին կողմէն։

Իսկ Արատեան Արաւէսեան վարժարանին քննութիւնը տեղի ունեցաւ յուլիս 14ին, որ իր յաջողութեամբ ուրախութիւն պատճառեր է հանդիսականներուն։ ուշադրութիւն գրաւեց Արաւէս Սարգիսեանը որ հակառակ ընտանեկան վերջին ատիճանի չքաւորութեան և խեղճութեան, սրտով ու հոգւով ինքզինքը նուիրած էր գիտութեան և կրթութեան, և կը ցուցնէր բաւական յառաջդիմութիւն այս տարի ու կեսուայ շրջանին մէջ։ Ուսանողին հայրը չորս տարիներէ ի վեր անկողնոյ ծառայելուն չնայելով, կամաւ և յօժարութեամբ յանձնած էր զաւակը ուսման։ Իսկ երկրորդը՝ աշակերտուհեաց մէջ Իսկուհի (Ոսկի) Մարգարեան, որու անսխալ, կոկիկ և սահուն պատասխանները թուրքերէնի և հայերէնի և միւս դասերու մէջ զմայլեցուց քննող հանդիսականները։ տեսնելով որ գիւղացի աղջիկ մը տարի ու կէսուայ շրջանին մէջ բաւական յաջողութիւն ձեռք բերած է։

Այս ուրախառիթ հանդէսներուն առթիւ ուրախութեամբ չնորհակալութիւն կը յայտնենք նոյն դպրոցաց սատար կանգնող անձնաւորութեանց և աննչան թոշակով մը աշխատող ուսուցչաց, որոնք սրտանց կը ճգնին արդիւնաւորել մեր գիւղացի ժողովրդեան դպրոցական նեմ յարկերը։

Ամարանոցի համար Արտեմետ կուգան նաեւ ուրիշ պաշտօնեայք և օտար փոխ հիւպատոսները ու քաղաքին երեւելիները։ Հայերը թէպէտ իրենց միջոցներով դպրոցնին վերաշինեցին կիսով չափ, սակայն եկեղեցինին, որ հնութեան պատճառով փլած է — բաց ի հոյակապ փոքրիկ տաճարէն — ցարդ վերականգնելու համար ոչ մի ձեռնարկ չըրին։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

«Լոյս» շաբաթաթերթի վերջին թիւի Դէս-Դէնի բաժնին մէջ հանդիպեցայ Գումգաբուի Դուրսէն քաշուած հայատառ, հայաբառ այլ ոչ հայմատ հեռագրի մը։ Աղէկ գիտնալով որ, լակ բան մը գրած ըլլալու յաւակնոտութիւնը, և իր հանձարեղ խելապատակին արդիւնքը՝ տպագրական գրերու հմայող ֆոռմիլին տակ տեսնելու անզուսպ փափաքն ու պապակը մղած է Պ. հեռագրողը իր այդ ձափռուռքին, թէեւ ուրիշ շարժառիթ մը չեմ փընտռեր, բայց և այնպէս, իբրեւ թաղեցի մը, կը փափաքիմ իմանալ թէ ո՛վ է ակնարկուած է նորեկ ուսուցիչը որ չգիտեր եղեր սոսին իմաստը։ Որովհետեւ մեր թաղի վարժարանը ներկայ տարիի նոր շրջանին մէջ նորեկ մը միայն ունեցած է. նորեկ մը՝ որ երկար տարիներու իր մեծ փորձառութեան կը միացնէ նաեւ անժխտելի արժանիք, ինչ որ այժ կուտայ մեզի անպակասօրէն ըսելու թէ անիկա եղած է իր գործին բուռն մարդը։ Հետեւաբար ուեւլորդ չեմ համարիր յիշեցնելու Պ. հեռագրողին թէ այդ նորեկը, որ լաւ կը ճանչնայ մարդն ու գրածը և ամենուն չի տար յարդն ու կորեկը, չատ աղէկ գիտէ սոսին իմաստը և ի հարկին կուտայ զօրաւոր փաստը, պատռելով նոյն իսկ դիմակներու է՛ն հաստը։

Դոմֆէրոսի Դեսբ ԹԱՂԵՑԻ

ԱԶԴ Բերայի Հայ վարժարանաց

վերամուտը տեղի պիտի ունենայ երկայ Օգոստոս տասոյ 21, Հարեքշաբթի օրը։

Ուսան ծնողք և պաշտպանք կը հրաւիրուին Օգոստոս 12, երկուշաբթի օրէն սկսեալ ամէն առաւօտ, ժամը (Ը. Թ.) 1էն մինչեւ 6 ներկայանալ ի թաղ. Խորհրդարան, ստանալու համար իրենց զաւակաց մտից արտօնագիրը։

Այս առթիւ թաղ. Խորհուրդս կը փութայ ծանուցանել որ, Եսայեան վարժարանի աշակերտուհեաց բաժնին մէջ այս տարի եւս կազմուած են լրացուցիչ դասընթացքի երկու բարձրագոյն շրջանները, որոնց հետեւիլ փափաքող հեռաւոր թաղեցի աշակերտուհիք պարտին իրենց շրջանաւարտի վկայականը միասին ունենալով՝ ներկայանալ ի թաղական Խորհրդարան Բերայի, թէ՛ մըտից արտօնագիր և թէ՛ իրենց երթեւեկութեան մասին հարկ եղած պաշտօնագիրն ստանալու համար։

Բերա 9 Օգոստոս 1902

ԲԱՐԻԶԻ ՊՕՐՍԱՆ

BOURSE DE PARIS

26 Օգոստոս 1902

Ֆրանս. 3% (3% Français)		101 07
Բէժի (Tab. Turcs)		349 —
Գոնսոլիտ. (R. Turque D.)		28 92
Երկաթուղի (Lots Turcs)		119 —
Պանգ. Օթթ. (Banque Ott.)	1 52	567 —
Թրանսվալ (Transvaal)		154 —

Արմենակ եւ Յովհաննէս էֆ. Թաշճեան, Օրիորդ Մարի Թաշճեան, Կարապետ էֆ. Քէչէեան, Տիկին Հռիփսիմէ Ս. Մանսուկեան, Տէր եւ Տիկին Սարգիս էֆ. Թաշճեան, Տէր եւ Տիկին Յարութիւն էֆ. Դարամանեան, Տէր եւ տիկին Յովհաննէս էֆ. Թաշճեան, Տէր եւ Տիկին Աբրահամ էֆ. Դարամանեան, Տէր եւ Տիկին Սեդրակ Թաշճեան, Տէր եւ Տիկին Միասակ Թաշճեան, Այրի Տիկին Վիրգինէ Թաշճեան եւ զաւակունք, Տիգրան էֆ. Բալըլեան, Յովհաննէս էֆ. Գըլըճեան։ Սարգիս էֆ. Թաշճեան եւ հարսն ազգականք ցաւ ի սիրտ կը ծանուցանեն Զեզ զվշտալի մահ

ՏԻԿԻՆ ԶԱՐՄԱՆ Մ. ԹԱՇՃԵԱՆԻ

որ կնքեց իւր մահկանացուն ի հասակի 68 ամաց, ի խոր սուգ համակելով իւր որդիքը, եղբայրը եւ բոլոր ազգականները։ Յուղարկաւորութեան տխուր արարողությիւնը կատարուեցաւ Երկուշաբթի առաւօտ ի ժամ 4 (ը.թ.) յեկեղեցի Ս. Երրորդութեան Բերայի, ուր արդէն փոխադրուած էր հանգուցեալին մարմինը։

Բերայ, 11 Օգոստոս 1902։

Թաշճեան ընտանիքը և իր պարագաները իրենց խորին չնորհակալությիւնը կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք բարեհաճեցան ներկայանալու ողբացեալ Տիկ. ԶԱՐՄԱՆ Մ. ԹԱՇՃԵԱՆԻ յուղարկաւորության, և իրենց ցաւակցությիւնը յայտնեցին այս տխուր առիթով։

ՍԱՐՐԱՖԻՏԷ

ԴԱՀԱԹԱ ԳՈՐՍԱՍԸ

Էսկ. Ռում. տիւն ագչ. գաբ.	31—18½
» » էն եիւքէք	31—20½
» » էն աշաղը	31—16
Ռումէլի չըմէնտ. ագչմ. գքնտ.	116—50
» » էն եիւքէք	117—
» » էն աշաղը	116—⅜

ՊԱՆԳԱ ԱԳՍԻՕՆԼԱՐԸ

Բէժի ագսիոնը Օս. լիր.	—
Միկրէթ Ա.	0—19
» Բ.	—86
Թրամվայ	5—45
Ժուբիլանս	1—37
Օպլիկասիոն Թրամվայ	496—
Ասիրանս	3—75
Գոբբոբասիոն	0—08
Գոմմերսիալ	0—09
Լոբիսմ	79—
Պանգ Նասիոնալ տը Կրէդ	421—
Թրանսվալ	150—
Բրիտիշ Թանվիլաթը	496—
Անատոլը չըմ ագսիոնը	10—20

ԱԳՋԷԼԷՐԻՆ ՖԻԾԱԹԸ

Օսմ. լիրաը 100 ղշ. ան	ղշ. բր.
Պէյազ մէճիտիյէ ֆարգը	108—03
Մէճիտիյէ	102—
Իսկիլիզ լիրաը	110—01
Ֆրանսզ ալթունը	87—20
Բոլ	90—
Գրէմից ալթունը	51—06
Գարպոն գայմէսի	8—60½

ԵՎՐՕՊԱ ՊՕՐՍԱՍԸ

Լօնտրա 25 օգոստոս

Ինկ. էհսամը Ինկ. լիրաը	95—12
Օսմ. էհսամը գաբանտը	28—50
» » Բ	54—75
« » Գ	30—50
Օսմանլը Պանգասը	12—50
Մքսրը Տուլ. մութթահը տէ	109—50
Պուլկար իսթիգրազը	91—
Դամպիս Բարիզ 3 այ վասէ	25—33¾
Թրանսվալ	6—12
Շարթրէթ	3—37

Բարիզ 25 օգոստոս

Ֆրնս էսկ. 3% ֆր.	101—15
Եէնի Օսմ. էհսամը գաբանտը	28—35
Ռումէլի չըմէնտրիֆէրի	119—25
Իթալիա էհսամը	102—55
Բուխարիթ Թիւրք	565
Օսմանիյէ	482—
Տուան Օթթոման	512—
Սրանեոլ	82—65
Թրանսվալ	157—
Էժիբսիէն իւնիֆիէ	110—60
Զարթրէթ	86—

ԳԱՄՊԻՕ

Լօնտրա	109—30
Բարիզ 3 այ վասէլի	22—93½
Ֆիորէն Մանասա	21—86

Վիեննա 25 օգոստ.

Լօնտրա իւզէրինէ գամպիո	239—70
Ռումէլի չըմէնտրֆէրի ֆր.	111—70
Օսմանլը Բէժի ագսիոնը	316—

Պէրլին 25 օգոստ.

Ռումէլի չըմէնտրֆէ (մարգ)	114—20
Լօնտրա իւզէրինէ գամպիո	30—335

ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ԲԱՐՁՐԱԴՈՅՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ Ս. ԿԱՐԱՊԵՏԻ ՎԱՆՈՒՑ ԿԵՍԱՐԻՈՅ

Կեսարիոյ Մ. Կարապետ վանքին գիշերօթիկ բարձրագոյն վարժարանը 15 տարիներէ ի վեր անընդհատ շարունակելով ցարդ աղգին ընծայած է 53 շրջանաւարտներ՝ որոց ոմանք կ. Պոլիս, Պէյրութ, Բարիզ և Ամերիկա կը հետեւին բժշկութեան, մեքենագիտութեան, ճարտարապետութեան, ոմանք կը զբաղին վաճառականութեամբ, և ոմանք ալ վիճակին մէջ և վիճակէն դուրս դասատուութեամբ և զանազան արհեստներով։

Վարժարանիս մէջ ուսանողուղ լեզուք և ուսմունքն են. կրօնագիտութիւն իւր ճիւղերով, Հայերէն գրաբար և աշխարհիկ լեզու. Օսմաներէն Արաբերէնի և Պարսկերէնի սկզբունքով. Ֆրանսերէն և Անգլիերէն լեզուներ. իսկ Գերմաներէնի առ այժմ միայն սկզբունքը. Ընդհանուր ազգաց և Օսմանեան պատմութիւն, պատմութիւն քաղաքակրթութեան և մատենագրութեան, Աշխարհագրութիւն, Հայմարակութիւն (պարզ և կրկնակ դրութեամբ Տօմարակալութիւն). Սկզբունք իրաւագիտութեան, Առողջաբանութիւն, Բնական և Զգիական գիտութիւնք ընդարձակորէն, և Գծագրութիւն (իւղաներկ ու սեւ գրիչ)։

Թոշակաւոր ուսանողներու տարեկան թոշակն է 10 լիր. օսմ. որուն կէս-

սը՝ կանխիկ, և միւս կէսը մարտ 1ին վճարելի է։ Մուտքն է մի անգամ կէս լիր. օսմ.։

Ուսուցչական մարմինը կազմուած է կարող և պարտաճանաչ անձերէ՝ որոց ամէն մէկը իւր ճիւղը կ'աւանդէ խնամով։

Թուղաւոր ուսանողին անկողին, զգեստ, ճերմակեղէնի վերաբերալ ծախքերը իրենց վրայ են. իսկ գրական և դպրոցական ամէն պիտոյք վարժարանէ կը հայթայթուին. ինչպէս նաեւ ապարիչի. բժշկի դէղօրէից ծախքերը։

Հեռաւոր քաղաքներէ եկող ուսանող մը՝ եթէ ուզէ արձակուրդի օրերը Ս. Վանքի մէջ անցնել, ասոր համար իրրեւ ծախք զատ բան մը չը պահանջուիր։

Ուսանողաց կը տրուի օրը երեք անգամ կերակուր. Առաւօտուն՝ նախաճաշ, կէսօրին և երեկոյին՝ երկերկու տեսակ կերակուր։

Վանքիս օդն ու ջուրը լաւ և առողջարար ըլլալը արդէն հանրածանօթ է. մանաւանդ նորակառոյց վարժարանին դիրքն ու ընդարձակութիւնը աւելի գոհացուցիչ է. որոյ շինութիւնը ներկայ տարւոյս մէջ կ'աւարտի և յառաջիկայ մայիս 1ին ալ հոն պիտի փոխադրուի, ուր ուսանողք աւելի հաճելի միջավայրի մը բարիքը պիտի վայելեն։

Վարժարանիս կցուած Որբանոց-Կրթարանն ալ՝ որ 5 տարիներէ ի վեր կը շարունակէ և բաւական շրջանաւարտներ հանած է, չէ փակուած, և չպիտի փակուի մինչեւ որ արդի որբերուն ընդունակներէն ալ շրջանաւարտ ըլլան։ Արդի որբերն են թուով 28։ Անոնք որ կը փափաքին որբի մը պաշտպան գտուիլ տարեկան ծախք կը վճարեն վեց լիր. օսմ. և արդէն որբերուն 18 հաստ պաշտպանուած են այլ և այլ բարերարներու կողմէն։

Վարժարանիս հիմնական կանոններն ու ծրագիրը տպագրուած է և ձրի կը ղրկուի փափաքողներուն։

Վարժարանիս տասնեւվեցերորդ Տարեշրջանը կ'սկսի յառաջիկայ սեպտեմբեր 1ին, և դասախօսութիւնք անկէ երկու օր վերջը։ Զուտ տոհմային կրթութիւն աւանդող սոյն հաստատութենէն կը փափաքէինք որ օգտուէին մօտակայ և հեռաւոր ծնողք։

ՏՐԴԱՏ ԵՊՍ. ՊԱԼԵԱՆ

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՊԱՐՏԻԶԱԿ

Վարժարանիս նոր տարեշրջանը կը սկսի սեպտ. 10 (Ն. Տ.) Դշ.։ Տարեթուղթին է գիշերօթիկներու համար 16 ոսկի օսմ. որուն կէսը վճարելի է սեպտեմբերի սկիզբը և միւս կէսը յունվարի մէջ։

Վարժարանիս տնօրէնին որդին, Մ. Ռ. Զէյմպերս, Բանտայի մէկ նշանաւոր համալսարանին մէջ փայլուն ընթացք մը աւարտելէ և «ուսուցիչ արուեստից» տիտղոսին արժանանալէ վերջ՝ ի վերադառնայ յառաջիկայ տարի, ստանձնելու համար հաստատութեան անգլիերէն դասերուն մեծագոյն մասը, նախապատ. կարգերէն մինչեւ բարձրագոյն կարգը և աշակերտները վարժեցնելու համար այդ լեզուաւ ինչպէս գրելու նոյնպէս խօսելու մէջ, իր դասախօսութեան լեզուն պիտի ըլլայ միայն անգլիերէն։ Միեւնոյն ժամանակ պիտի շարունակուին անգլ.-հայ. թարգմանութեան վարժութիւնները ընկի դասատուներու խնամքին տակ։

Զուիթակահարութեան կանոնաւոր դաս պիտի տրուի փափաքող աշակերտներուն տարեկան 2 օսմ. ոսկի յաւելուածական վճարումով։

Վարժարանիս պարտէզին կցուեցան վերջերս ընդարձակ գետինները, որոնք նոր դիւրութիւններ պիտի տան աշակերտներուն զբօսանքի ժամերը աւելի հաճելի ընելու։

Աւելի տեղեկութիւններու համար դիմել Մր. Ռ. Ռ. Բիթի, Պայպըլ-Հաուզ, Կ. Պոլիս, կամ վարժարանիս տնօրէն Տր. Ռ. Զէյմպերսի, նամակները ուղղելով Պայպըլ-Հաուզ։

ՎԻԵՆՆԱԿԱՆ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐՆ Ի ԲԱՆՆԱԼԹԻ

46րդ Տարեշրջան.

Վարժարանս հաստատուած է 1857ին. նպատակն է՝ աշակերտաց տալ կրօնական, բարոյական և գիտական կրթութիւն մը։ Վարժարանի վարչութիւնը՝ Վիեննայի Մխիթարեանց ձեռքն է։ Ուսուցչական մարմինը (corps enseignant) որ կը բաղկանայ Մխիթարեաններէ և Վայելչապետներէն ուսուցիչներէ պիտի կազմեն այս տարի 21 հոգի։ Ուսմանց ծրագիրն է՝ «արդի երկրորդական դպրոցներու» (école secondaire moderne) յատուկ յառաջագիրը, որ կը համապատասխանէ գերմանական Բեալական դպրոցին (Realschule) յառաջագրին. բայց ըստ կարի յարմարցուած է այս ծրագիրը միջավայրի պիտոյից։ Վարժարանիս կատարեալ ընթացքն աւարտող աշակերտները կրնան շատ դիւրութեամբ և առանց դժուարութեան Եւրոպայի ո և է բարձրագոյն վարժարանը յաճախել՝ ուսմունքը շարունակելու համար (ինչպէս ունինք աշակերտներ ի Վիեննա, Զուիցերիա և Գերմանիոյ քանի մը քաղաքները), և կամ կրնան վաճառականութեան ձեռնհասուելու ըլլալ։ Աւանդուած լեզուներն են՝ հայ., թուրք., գաղղ., գերմ. և անգլ. (վերջին տարին)։ Գաղղիերէն լեզուն գործնականապէս ալ սորվելու համար՝ աշակերտները պարտաւորեալ են միշտ նոյն լեզուն խօսելու, և «իրենց վրայ պիտի հսկեն 3 գաղղիացի Մարէշոնէր, զորոնք յատկապէս բերել տուաւ Վարչութիւնս Բարիզէն։» Այս տարի և պիտի ըլլայ ասոնց թիւը։ Նոյնպէս գերմաներէնի համար՝ հոն ուսուցիչներէն զատ, նոր մէն ալ բերել կուտայ այս տարի Վարչութիւնս՝ Պէրլինէն։ —Ամէն ամիս ծնողաց կը ղրկուի համառատական «ամսացուցակ» մը, որուն մէջ մանրաման կը նշանակուի աշակերտին բարոյական և ուսումնական վիճակը, իւրաքանչիւր դասերու մէջ առած նիշերը, և այլն։ Վարժարանս կը գտնուի ընդարձակ, ծառուոց պարտէզի մը մէջ, ունի իր յատուկ բժիշկն և իր դեղարանը։ 1902-1903 դպրոցական տարին պիտի սկսի սեպտեմբեր 2/15ին, երկուշաբթի օր։ Դպրոցամուտի քննութիւնները օգոստոս ամսոյն 30ին և 31ին, իսկ դասերը կը սկսին կանոնաւորապէս երեքշ. օրը՝ սեպտ. 3ին։ Հրատարակուած է վարժարանիս 4րդ տեղեկագիրը, և աշակերտք կրնան առնուլ զայն ամէն օր մինչեւ կէս օր։ Վարժարանիս նկատմամբ ընդարձակագոյն տեղեկութիւններ ուզողը, թող խնդրէ վարժարանի վարչութենէն՝ վարժարանիս «ծրագիր»ը, և կամ դիմէ հետեւեալ հասցէին՝

Հ. Գաբրիէլ Վ. Մէնէվիշեան
Կ. Պոլիս, Բանկալթի

P. Gabriel Dr. Ménévichian
Constantinople, Pancalti

5—15

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԳՈԼԷՋ

ԱՇՆԹԱՊ

Սոյն Գոլէջը պիտի սկսի սեպտ. 10ին։ Գոլէջին դիրքը գեղեցիկ է և ջուրն ու օդը առողջարար։ Ուսանողներու բարոյականին մեծ խնամք կը տարուի։ Կրօնական մթնոլորտը յոյժ վստահելի է։ Ընթացաւարտներուն հանրութեան մէջ վայելած դիրքն ու աղդեցութիւնը Գոլէջին ամենալաւ յանձնարարականներն են։ Դասերու յայտագիրը անցեալ տարի աւելի բարւոքեցաւ։ Ուսանողութեան և կերակուրի համար 10 օսմ. ոսկի կը պահանջուի գիշերօթիկներէն։ Իրենց զաւակները Գոլէջ ղրկելու փափաքողները ընդարձակ տեղեկութիւն և ուսմանց յայտագիրը ստանալու համար կրնան դիմել հետեւեալ հասցէին՝

Մր. Մէրիլ,
Աշնթապ 5

ԲԱՐԻՔ ՍԷՐԿԻԻ ՈՒՇՈՒՄԻՍԻ
1900

ԱՄԷՐԻԳԱՆԸՆ ԷՆ ՄԵԾՀՈՒՐ ՏԻՔԻՆ ՄԱՔԻՆԱՍԸ

ՆԻՒ-ՀՕՄ

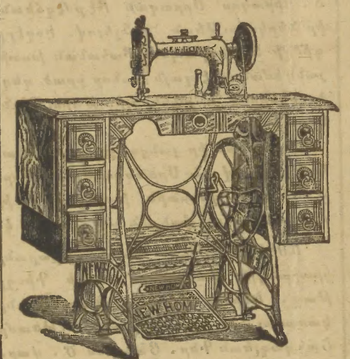

Մէզքիւր Սէրկիի Ուսումիսինտէ միւքեաֆաթրը, HORS CONCOUR բէգապէսիզ գազանմշ արը։

Էն ուֆագ թէֆէրրուաթրնա գաւառ էմալրնտա թէվէֆֆիւգ իտէր։

Թիւրքիա իչիւն եէկեանէ աճէնքասը ԱՄԷՏԻՕ ՍԱԼՎԱԹՕՐ

Մէրքէզի ֆիրուխթը Սթանպօլտա, Պահէճ Դաբուսրնտա, Համիտիյէ ճատէսի, Նօ. 7 Թրամուէյ խաթթը իւզէրինտէ։ ՇԻՒՊԼԷԷՐ՝ Իզմիթտէ, Սիլիվրիտէ, Աֆիօն Գարահիսարտա վէ սաիրէ։

ՊԱՒԳԱՆ

ՍՕՖԵԱՏԱ ՄԻԼԼԻ ՍԻԿՈՒՐԹԱ ԾԻՐՔԷԹԻ

ՍԵՐՄԱՅԷ, ԻՀԹԻՅԱԹ, ԹԷՄԻՆԱԹ ՖՐ. 7500000

1899տա մէջ իւլ իճրա էսմիր սիկուրթասը պէտէլի ֆրգ. 19,534,276
» » եամնէքն » » » 460,267,203
» » » » բրիմի » 1,433,965

Էսմէր խէվրէնէ վէ չօճուգլար իչիւն միւթէտիլ չէրտիթ իլէ սիկուրթա ազատ իտէր

Եամնէքա գարշը հէր նէվի պիտա վէ էշեա իւզերինէ սիկուրթա ազատ իտէր։

Նէտիյէնի գարշը մալ, էվրադը նազարիպ վէ վարար սիկուրթալարը գապալ իտէր։

Հիսսէտարանա՝ 1896տա 18½%, 1897տէ 18%, 1898տէ 18%, 1899տա 16% թէմէթթիւ թէվզի իթմիշ տիր։

Շիրքէթին Պանքէրլէրը՝ (Տէրսատատէթտէ Դրէտի Լիոնէ, Լօնտրատա Անկլօ Աւստրիան Պանգ, Օֆեատա Պանգ Նատիոնալ Պիւլկար։

Թայրալար իչիւն միւատաթա վէ միւթէպէր քէֆալէթլի ատէնթլէր արանըլըյոր Թիւրքիա իչիւն ումումի ատէնթէ ԱՐՇԱԿ ՈՒՆՃԵԱՆ

Գալաթա, Մէր թէպանի ասգագ ճէտիտխան

ԾԱՂԿԱԶԱՐԴ ԿԵՐՈՆՆԵՐ

ՏԻԿԻՆ Պ. Մ. ՀԻՒՍԷԻՆՃԵԱՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՀԱՐՍԱՆԵԱՑ ՄՈՄԵՐՈՒ ԶԱՐԴԱՐԱՆԱՑ
Կ. Պոլիս, Զաքմաքճըլար Եօգուշ՝ Մեծ Նոր Խանի մէջ, վարի յարկ, Թիւ 47։

ՆԱԽԿԻՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ՄԵՍՐՈՊ ՀԻՒՍԷԻՆՃԵԱՆԻ
ՀԱՐՍԱՆԵԱՑ ՄՈՄԵՐՈՒ փառաւոր զարդարուններովը ՀԱՄԲԱՒԱՒՈՐ եղած սոյն վաճառատան մէջ պատրաստ կը գտնուին ամէն տեսակ մեծաքաշ երիզ, լէմոն ծաղիկ, կրլանդ, քղանք, ձեռնոց, մնուշկ, արծաթապատ ափսէ և մկրատներեան հագուստ։

Անգամ մը կ'արժէ այցելել սոյն վաճառատունը տեսնելու համար զարմանաց տեսակի ճոխութիւնն ու գեղեցկութիւնը, և շատ մը ՖԱՆԹԻԶԻ ձեւեր մոմի կապուածներու որ ամէնէն դժուարահաճն իսկ կրնայ գոհացնել։

Մասնաւոր յանձնարարութիւնք կը կատարուին խնամքով և ճշդապահութեամբ։

ՈՒԷՍԴԸՐՆ

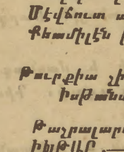

ԲԱՐԼԱՄԷՆԹՕՆԸՆ ԳԱՐԱԲԸ ՄԱԽՍՈՒՍԸՑԼԱ ԹՈՐՈՆԹՕ ՎԷ ԼՕՆՏՐԱՏԱ

1851Տէ ԹԷՍԻՍ ՕԼՈՒՆՄԸՇ

ԵԱՆԿԸՆԱ ԳԱՐՇԸ ԻՆԿԻԼԻԶ ՍԻԿՈՒՐԹԱ ԳՈՒՄԲԱՆԵԱՍԸ

Թաղմին օլունան զիյանլարընը մէճմուի ֆունկ. լիրա 6,000,000
Մէվճուտ ագչէ վէ հասըլաթը սէնէվիյէ » » 1,250,000
Քեամիլէն թէտիրէ օլունմուշ սերմայէ » » 410,000

Թուրքիա չիւպէսինին միւտիրի ումումիսի. ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ
Իսթանպոլ, Պահէճ Գաբու, Անանիասի խան, Ն՝ 20, 21, 22։

Թայրալարտա իչիկիզար վէ միւթէպէր ատէնթէլէր արանըլմագտա տըր
ԻՍԹԱՐ.— Շէհրիմիզին էն մաարուֆ Ֆրանսըզ վէ Ալման գումբանիալարը սերմայէսի հասըլաթընա նիսպէթէն 100% օլտուղը հալդե Ուէսթըրընքի 125% տիր։ Իչէ պու հագիգաթ Ուէսթըրն բագիպլէրինէ թէֆէվվիւգ իթմիրմէյէ էն պէօյիւք թէէմինաթ տըր։

ԳԱՂՂԻԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒՆ

Խօսելու, Կարդալու եւ Գրելու

ԴՈՐԾՆԱԿԱՆ ԵՂԱՆԱԿ

MÉTHODE PRATIQUE
De Langage
de lecture et d'écriture

Եթէ այս նոր հեղինակութեան չնորհիւ ալ Գաղղիերէն լեզուն չսովորիք, ուրիշ միջոցի մի՛ դիմէք. ապահովապէս ընդունակութիւն չունիք. որովհետեւ այնչափ ԴԻՒՐՈՒՍՈՑՑ և ԲՆԱԿԱՆ մեթոտի մը հետեւած է այս գրքին հեղինակը որ, ամէնէն կուլ տղան կամ մոռացկոտ մարդն իսկ առանց յոգնելու և առանց զգալու ինքնաբերաբար կը յառաջանայ գաղղիերէնի մէջ և օր մ'ալ կը տեսնէ որ ամէն բան կրնայ խօսիլ նոյն լեզուով, ամէն գրուած կը հասկնայ և ամէն բան կը գրէ անսխալ օս քերականական ճշդութեամբ։

Մինչեւ հիմա այսչափ գործնական դասագիրք մը չէ հրատարակուած, ո՛չ մեր մէջ և ո՛չ ալ օտար լեզուներու մէջ։ ԳԻՐՔ չէ ասիկա, ՓՈՐՁ ԴԱՍԱՏՈՒ մ'է որմէ կրնայ գաղղիերէն սովորիլ թէ՛ դպրոցական տղան և թէ՛ գործի տէր անձը։

Գինն անհաւասալի կերպով ածան

3 ՂՐՈՒՇ

Դպրոցներու և մեծաքանակ գնողներու

ԴՈՀԱՑՈՒՑԻՉ ԶԵՂՉ

Կը ծախուի «Մանզումէ»ի խմբագրատունը և խմբագրատան դրան կից ՎԱԹԱՆ դրատունը։

Գաւառներէ պէտք է 20 փարա աւելի ղրկել։

ՉԿԱՐԴԱՑԱԾ ՄԻ՛ ԱՆՑՆԻՔ

Արիւնը, ոսկորները, ջիղերը, ակռաները և մարդուս կազմուածքին ուրիշ մասերը որոշեալ քանակութեամբ ՖՕՍՖՕՐ կը պարունակեն որ մարմնոյն առողջութիւնը պահպանելով անդամներուն կանոնաւորաբար աշխատելուն կ'օգնէ։ Այս Ֆոսֆորը որ թանկագին է մարդկային կազմուածքին համար, շատ անգամ կը քիչնայ հիւանդութեանց պատճառով և այն անձը որ կորսնցուցած է մասնոյն ֆոսֆորը, տեսական տկարութեանց կ'ենթարկուի։ Արիւնը կը տկարանայ, ջիղերը կը թուլնան, ծունկերը կը կտրին, ամբողջ մարմնոյն և գլխաւորաբար ուղեղին մէջ յոգնութիւն կը զգայ, սիրտը կը տրոփէ և դեռ այս կարգէ՝ շատ մը անհանգստութիւններէ կը տառապի։

Կորսուած Ֆոսֆորը կրկին արեան մէջ մտցնելու և զայն զօրացնելու համար, բժիշկներ երբ հնարք մը կը խորհէին, այս տարի Բարիզի առաջնակարգ քիմիագէտ Պիլեօն՝ O վՕ ԼԷՍԻԹԻՆ ՊԻԼԵՕՆ անուամբ դեղ մը հնարեց որ կորսուած ոյժը կատարելապէս կը մտցնէ արեան մէջ, ջիղերը-ոսկորներն ու մարդուս կազմուածքը կը զօրացնէ, և մարմնոյն դիւրաշարժութիւն կուտայ։ Անոնք որ իրենց ուղեղն ու մարմինը յոգնեցուցած են, անոնք որ զեղծումներու պատճառով անկարողութեան մատնուած են և վերջապէս անոնք որ ոյժի պէտք ունին, անհրաժեշտ է որ O վՕ ԼԷՍԻԹԻՆ ՊԻԼԵՕՆ O vo-lécithine Billon անունն։ O վօ լէսիթին Պիլեօնը որ ամէնէն ազդու դեղն է չաքարախտին, ընդունուած էր Ֆրանսայի բժշկական Ակադէմիէն և կը ծախուի մեծ դեղագործներու ու դեղավաճառներու քով։

ՄԵՐ ԳՈՐԾԱԿԱՑԵՐՈՒՆ

Կը խնդրենք մեր մեծայարգ գործակալներէն, անոնք որ տակաւին չենրգած մեզ իրենց հաշիւները հաճին փութկոտութիւն ցոյց տալ եթէ չեն ուզեր որ թերթերուն առաքումը դադրեցնենք։

ԻՏԼԱՍԻՑԷԹԻՆ ՐԷՖԻ

Տէրսատէթ Թիճարէթը Գահիրէ Մահէքմէսինէն 19 հազիրան սէնէ 1318 Թարիխիյէ իճիւսբմա գարար վէրիլմիսի կազէթալարա իլան իսիմիշ իսէ տէ, պու գարար՝ եվվէլէէ իլանը իճիւսա իթմիշ պուլունան պիրատէրիմ քեաղըտաը Բաղըպ էֆէնտին պազը պօրֆալարընա քէֆալէթ իթմիշ օլտուղնան տօլայը սուրէթի քէֆալէթիմին թէտգիգիէ գատար իթթիխազ իսիմիշ մուվագգաթ պիր թէտպիրտէն իպարէթ օլուպ, ախիրէն սայէի Շահանէատ մանքէմէի մէզքիւրէճէ իճրատ թէգագիգաթ օլունարագ 8 աղօսթոս Թարիխինէ իմզա իթմիշ օլտուղում պիլճիւմէկ թանվիլաթ վէ սէնէտատթրն թարաֆրմա իսյատէսինէ վէ իճիւսպէրթիմին բէֆիրնէ գարար վերիլէրեք։ Եվվէլքի կիպի իճրատի Թիճարէթէ մէզգուն օլտուղումը վէ մէզքիւր մահքէմէ հէյէթի մուհթերէմէսինին իճրատը ատիլէսինէ մէտեւունը չլիքան գալտրղըմն վէ պիր տէ մէօրիւմին չօգ տէֆալար պիրատէրիմ Բաղըպ էֆէնտ։ Նէզտինտէ գալմըշ պուլունմասը հասէպիյէ, պունանան պէոյէ մէօրիւմէկ մէմուր պիր կէօնա էվրագ զուհուր իտէճէք օլուրսա, գապալ իթմէյճէյիմի, վէյհասըլ էլեէվմ հիլ պիր ֆէրտէ պիր ագէտ պիլէ պօրնը օլմասրղըմնը միւթէպէր կազէթանըզլա իլան պուսուրըլմասընը բէճա իտէրիմ։

ՊԼՏԷՍԹԷՆԻ Թ.ԿՎՖԻԳ

ԿԱՐԵԻՈՐ

Ակռաներու խանգարումները անտանելի ցաւեր պատճառելով ծամողութիւնը կը դժուարացընեն, ուրեմն յառաջ կու գայ ստամոքսային տկարութիւն, որուն հետեւանքը պէս պէս հիւանդութիւնք։ Հաստատուն ակռաներ ունենալու համար պէտք է դիմել իր ճարտար մասնագէտին՝ որ արհեստին ցոյց տուած նուրբ միջոցներովը խնամելով, հաստատուն վիճակի մէջ կը դնէ զանոնք։

Այս կարգէն է Բեբա Աղա Ճամիի կողմը «Լիւքէմպուրկ» սրճարանին կից 124 թիւ տունը բնակող Աւանիսարոյժ ՄԻՆԱՍ ԷՖ. ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ, որ իր մասնագիտական ճարտարութեամբը և ուղղամտութեամբը արդէն շատերուն համարումը գրաւած ըլլալով, իրեն դիմողները ամէն կերպով գոհ պիտի մնան։

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր առաւօտէն մինչեւ երեկոյ. կիրակի օրերը ժամադրութեամբ։ Գիները խիստ չափաւոր են. աղքատներն ալ ձրի կը դարմանէ։ 9—10

ՀԱՑ ՍՆՏՈՒԿՃԻ ՀԱՐՍՆԻՔԻ

ՄԱՔՍՈՒՏ ԳԵԼԵՃՃԵԱՆ

Կ. Պոլիս, Էսկի-Զապթիյէ

ԱԳԱՌԻԿ ՄԻ՛ ՈՒԶԷՔ ԶԳԻՏԻ ՏԱՄ

ԱԳԱՌԻԿ ԶԳԻՏԻ ՏԱՄ

Ճամբորդներու համար 5% զեղչ
Ամբարիներու » 10% »
Աղջիկներու » 50% »
ԶՈՐՍ ԱՆԴԱՄ ԿԱՐԳՈՒՈՂՆԵՐՈՒ ԶԻՒ

Տէր և Տնօրէն
ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ Ֆ. ԳԱՑՍԷՐԵԱՆ

)(258)(

ԹԵՐԹՕՆ «ՄԱՆԶՈՒՄԻԻ ԷՖԷՄԵՐԻՍ»Ի

ՔԱՍԻՄ

ԺԱՌԱՆԳՈՐԴԸ

ՎԷՊ ՏՈՀՄԱՑԻՆ ԿԻԱՆՔԻ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԻԴ.

Օրերը կ'անցնէին և հարսանեկան պատրաստութիւնները մեծ փութաջանութեամբ կը շարունակուէին։ Կատարեանները արդէն ընտանի էին Տագրեաններուն և Արսէն ու Հայկուհի միշտ առիթ կ'ունենային տեսակցելու իրենց նշանածներուն՝ Ալիսի և Վահէի հետ։ Կը մնար Արտաշէսը որ կիրակիները կ'այցելէր աներոջը ու կը վայելէր Ատրինէի ընկերակցութիւնը, լաւապաւորութիւն թողելով անոր վրայ։

Ալիսի հիւանդութեան կսկածը միայն կը մնար, որ մութ տուներ կ'ածէր Գրիգորեանցի ուրախութիւններուն վրայ։ Տիկին Տագրեան դարձուածքով մը աղջիկը ներկայեց մեծահռչակ բժիշկի մը որ ուրիշ հիւանդութիւն փնտռելու պարուակին տակ, մանրաման քննութիւն կատարեց Ալիսի թոքերունվրայ և ապահովեց տիկինը որ իր այս վիճակին մէջ հիւծախտի ո և է հետք չէր կրեր աղջիկը և թէ կատարելապէս առողջ էր։

Տանտիրուհին տագերն ալ ներկայեց բժիշկը որ երկարօրէն տեսակցելով միլիոնատէրին հետ, համոզեց զայն որ Ալիս բնաւ ընդունակութիւն չունի թոքախտի և թէ պատահական հարբուխները արդիւնք են ցրտառութեան, անզգուշութեան և փափկակազմութեան։ Խեղճ հայրը այնչափ գոհ մնաց բժիշկն ապահովիչ լուսաբանութենէն որ չէր գիտեր ի՞նչ վարձատրութիւն ընէր անոր։ Ալ հիմա մեծ բեռ մը ինկած էր Գրիգորեանցի վրայէն և սիրտը անբացատրելի հրճուանքով կը խայտար։

Հարսնիքի օրերը մօտեցան, Ալիս Մանչեսթրէն բերել տուաւ իր սիրական դասիարակուհին Միս Մօտը որ մէկ քանի ամիս մայրաքաղաքս մնալէ ետք ծննդավայրը վերադարձած էր։ Ատրինէի դաստիարակուհին Տիկին Աղաւնի արդէն Տագրեաններուն բնակարանն էր, բայց Ալիսի գալէն ի վեր երկրորդ կարգի իջած էր կարեւորութիւնը, միշտ պաշտամ յարգանքը ընդունելով սակայն ընտանիքին կողմէ։

Ընդհանուր փափաք մը կար միլիոնատէրներու բնակարանին մէջ որ իրենց հետ հեռաւոր կամ մօտաւոր յարաբերութիւն ունեցողներուն ամէնքն ալ մասնակցէին հարսանեկան ուրախութիւններուն։

Օննիկի իրարանցումը աննկարագրելի էր, անոր զոքանչն ալ ներկայացուցած էր Տագրեաններուն, որոնք ելումուտ հաստատելով անոնց ապարանքն ներս, իրենց գոհիկ ձեւերով ու արտասանած խօսքերով զուարճութիւն կ'առթէին մեծահարուստ ընտանիքին։ Դարբինը մանաւանդ հիմա մեծամտութեամբ վարակուած, թաղին ամէնէն պատուաւորն հռչակել կ'ուզէր ինքզինք և կը պնդէր որ միշտ իր խօսքը ըլլայ դպրոցական կամ եկեղեցական խնդիրներու մէջ։

Իսկ Տօլապ Տէրէցի Մանկասար աղան որ անգամ մը Տագրեաններու առատաձեռնութեան համն առած էր շարունակ Օննիկին շուրջը կը դառնար որպէսզի փոքրիկ բաժին մ'ալ իրեն վիճակի այս բազմաձախ հարսնիքին առթիւ շռայլուած ոսկիներէն։ Ֆլօռայի ամուսինը՝ Մանկասար աղան ալ ներս մտցուց Միլիոնատէրերու բնակարանն։ Նշին պատուակով մը, որպէս զի խօսեցնել տայ զայն ու զուարճանայ։

Որոշեալ օրը հասաւ. կատարեան ու Սրուակեան ընտանիքները իրենց հրաւիրեալներով ներկայացան Տագրեաններու ապարանքը, ուր տեղի պիտի ունենար հարսանեկան արարողութիւնը։

Գատրգիւղցի քահանան պարապ չէր կեցած, Արտաշէսի նշանուելուն լուրն առնելուն պէս, փութացած էր երիտասարդին քով, իբր այս նախանձելի ամուսնութեան սկզբնապատճառ՝ իր շնորհաւորութիւնները մատուցանելու և այն օրէն ի վեր ամէն կարելին ըրած էր անմասն չմնալու համար այս խոշոր պատառէն։ Արտաշէս կամայ ակամայ յանձնուած էր անոր որ իբր տաներէց, հարսնեւորներուն հետ փութացած էր Տագրեանի ընակարանը։

Երեք հարսնիքներու լուրը արդէն տարածուած էր մայրաքաղաքիս բարձր դասուն մէջ և շատ մը ընտանիքներ որ հրաւիրուելու հաւանականութիւնը ունէին, մեծածախս հագուստներ պատրաստել տուած էին օր առաջ իրենց դերձակներուն։ Փութկոտութիւնը աւելի մեծ էր երիտասարդներուն ու օրիորդներու քով, որոնք ասանկ եղական առիթներու կ'սպասէին, փայլելու երեւնալու և իրարու ներկայացուելու։ Ալիսն ու Ատրինէն բնական արդէլք մէջ չատ մը օրիորդներու ամուսնութեան. արժէքաւոր երիտասարդներուն ամէնքն ալ իրենց աչքը այս երկուքին յառած՝ չէին յօժարիր ուրիշ անոնցմէ նուազ հարուստ, նուազ հրապուրիչ աղջիկներու անունը տալ։ Հետեւաբար երկու հօրեղբօր աղջիկներու հարսնութիւնը ճամբայ պիտի բանար տասնեակներով հարսնացուներու որոնք աւելի մեծ ակնկալութիւնով կը պատրաստուէին հարսնիքին ներկայանալու։

(Շարունակելի)

ՏԻԵԶԵՐՔ ԵՒ ԻՐ ԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆԸ

(L'Univers et Sa Formation)

Գրած՝ ՏՈՌԹ. Ն. ՏԱՂԱՒԱՐԵԱՆԻ

Թարգմանեց ի Հայ
ՍԱՀԱԿ Վ. ՕՏԱՊԱՇԵԱՆ
Փոխ-Առաջնորդ Սրվագի
Գիտական լուրջ գործ, պատկերազարդ
Ընտիր տիպ
Բովանդակ հասոյթը Սրվագի Որբանոց-Վարժարանին յատկացուած է
Գին 10 ղրուշ
(Կեդրոնատեղի, Ս. Փրկչեան Հիւանդանոցի արհեստանոցի սենեակը, Մեծ-Նոր խան)։

ՎԵՆԵՏԿՈՅ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Ի Գատը Գիւղ

Կը վերաբացուի վարժարանս 2/15 սեպտեմբերի։ Մնողք կամ խնամակալք, նոր աշակերտներու համար, կրնան տեսակցիլ տեսչութեան հետ ամէն օր Գատըգիւղի վարժարանին մէջ։ Դիւրութեան համար կարելի է նաեւ մեր գործակալին հետ բանակցիլ, երեքշաբթի և Ուրբաթ օրերը միայն, Զալթիր, Բէրէէմպէ Բազար, Սեղբոս Խան, թիւ 3, ուր, եթէ կը խնդրեն, կը տրուի իրենց՝ պայմաններուն և ուսման ծրագրին համար՝ վարժարանիս Ցայտրարարանը։ Լեզուներէն կ'աւանդուին Տաճկ. Հայ. Գաղղ. Գերմ. Իտալ. (Իտալ. անոնց միայն որ արուեստի կամ բարձրագոյն վարժարանի համար սահմանուած են Իտալիա երթալու) և Անգղ.։ Վերջին երկու տարին Բնաբանութիւն և Տարրաբանութիւն։ Վարժարանս ունի երէք հոյլ գեղեցիկ։

ՏԵՍՉՈՒԹԻՒՆ
Մեսրոբեան Լրբանի

2—10 Ի Գատըգիւղ